

Эмблема
ЗКАТУ

Западно-Казахстанский аграрно-технический
университет им. Жангир хана

Библиография ученых ЗКАТУ им. Жангир хана

**Шалменов
Малик
Шалменович**

Уральск - 2018

**Западно-Казахстанский аграрно-технический университет
им. Жангир хана
Научная библиотека**

**Шалменов
Малик
Шалменович**

Биобиблиографический указатель литературы

Уральск - 2018

УДК: 012:619

ББК: 91.9:48

Ш 18

Составитель: Кудабаета Г. А. - руководитель сектора
научной библиотеки

Ответственный за выпуск: Есенаманова А. Б. - директор
научной библиотеки

Шалменов Малик Шалменович: биобиблиографический
указатель литературы / ответств. за вып. А. Б. Есенаманова, сост. Г.
А. Кудабаета, А. К. Куаталиева. – Уральск : ЗКАТУ им. Жангир
хана, 2018. – 65 с.

Биобиблиографический указатель посвящен доктору
ветеринарных наук, профессору М. Ш. Шалменову.

Указатель содержит краткий очерк о трудовой, научной,
педагогической и общественной деятельности М. Ш. Шалменова,
основные даты его жизни и деятельности. Научные труды в
указателе расположены в хронологическом порядке, в пределах
каждого года - по алфавиту. В именном указателе соавторов
ссылки даются на порядковые номера работ, помещенных в
хронологическом указателе трудов.

Указатель рассчитан на ученых и специалистов ветеринарной
науки, преподавателей, магистрантов, докторантов, студентов и
библиотечных работников.

Предисловие

Шалменов Малик Шалменович, доктор ветеринарных наук, профессор кафедры «Эпизоотологии, паразитологии и ВСЭ» Западно-Казахстанского аграрно-технического университета имени Жангир хана, является одним из крупных ученых в области паразитологии, научные труды которого известны не только в Казахстане, но и в странах СНГ и зарубежья.

Указатель содержит очерк научной, научно-практической, педагогической и общественной деятельности профессора

Шалменова Малика Шалменовича, основные даты его жизни и деятельности. Список научных трудов в указателе расположен в хронологическом порядке, в пределах каждого года - по алфавиту. В именном указателе соавторов ссылки даются на порядковые номера работ, помещенных в хронологическом указателе трудов.

Все описания произведены в соответствии с ГОСТами библиографического описания.

При составлении указателя были использованы каталоги и картотеки Западно-Казахстанского аграрно-технического университета имени Жангир хана, библиографические указатели научных работ ученых университета вып. V (2003-2008 гг.), вып. шестой VI (2008-2012 гг.).

Указатель рассчитан на ученых и специалистов ветеринарной науки, преподавателей, магистрантов, докторантов, студентов и библиотечных работников.

Отбор материала закончен в январе 2018 г.

Краткий очерк научной, научно-практической, педагогической и общественной деятельности профессора Шалменова Малика Шалменовича

Шалменов Малик Шалменович родился в совхозе Егиндикуль Каратобинского района Западно-Казахстанской области. После окончания средней школы продолжил обучение в Уральском сельскохозяйственном техникуме на ветеринарном отделении. После окончания техникума работал веттехником в совхозе Егиндикульский Каратобинского района.

С 1967 по 1969 гг. служил в рядах Советской Армии в войсковых частях Туркменской ССР. После этого возобновил работу в своем родном совхозе.

В 1970 году поступил в Алматинский зооветеринарный институт. Окончив его в 1976 г. с отличием, по рекомендации Казахского научно-исследовательского ветеринарного института был направлен на работу для возобновления закрывшегося гельминтологического отдела в Западно-Казахстанскую научно-исследовательскую ветеринарную станцию, являющееся одним из старейших учреждений в области ветеринарии Республики Казахстан, которое в 2017 г отметил свое 120-летие.

С 1976 по 1987 гг. работал в должности старшего научного сотрудника, заведующим гельминтологического отдела Западно-Казахстанской НИВС. В 1986 году окончил аспирантуру во Всесоюзном институте гельминтологии имени К. И. Скрябина /ВИГИС/, и в 1987 г. защитил кандидатскую диссертацию по теме «Биология *Echinococcus granulosus*» /Batsch, 1786/, особенности эпизоотологии и профилактики эхинококкоза в Западном Казахстане», а в 2009 году доктора ветеринарных наук на тему: «Научные основы борьбы с эхинококкозом в Западном Казахстане». Решением высшей аттестационной комиссии в 1991 г. М. Ш. Шалменову присвоено ученое звание старшего научного сотрудника по специальности «Гельминтология».

С декабря 1987 по август 2006 гг. работал директором Западно-Казахстанской научно-исследовательской ветеринарной станции.

На протяжении 30 лет непрерывно работая, из них 19 лет директором в Западно-Казахстанской НИВС, М. Ш. Шалменов плодотворно занимался разработкой и решением такой проблемы, как «Профилактика ларвальных цестодозов сельскохозяйственных

животных». Он теоретически обосновал и экспериментально доказал научные основы профилактики зооантропоозного заболевания у животных и человека.

Усилия ученых станции под его руководством были направлены на решение проблем профилактики бруцеллеза, туберкулеза и эхинококкоза сельскохозяйственных животных, которые представляют наибольшую угрозу для животноводства и здоровью населения области.

В настоящее время, работая профессором кафедры «Эпизоотологии, паразитологии и ВСЭ» Западно-Казахстанского аграрно-технического университета имени Жангир хана руководит научными исследованиями докторантов и магистрантов. Им опубликовано 230 научных работ, в том числе 41 рекомендаций и методических указаний, 6 учебников и учебных пособий, 12 научно-наглядных плакатов, 9 авторских свидетельств, 6 патентов РК и 2 инновационных патентов РК. За многолетнюю научно-производственную деятельность награжден Почетными Грамотами Министерства сельского хозяйства РК, РГП «НПЦ Ж и В» МСХ РК, Каз.НИВИ, НАЦАИ Областного территориального управления МСХ РК, Акима Западно-Казахстанской области, акимов районов области, ректората, деканата ЗКАТУ имени Жангир хана, нагрудным знаком «За заслуги в развитии науки РК», медалью «За заслуги в области ветеринарии», «Білім шыңы медалі» и др.

Назначил с 2012 года именную стипендию профессора Шалменова М. Ш. в Егиндикульской средней школе Каратобинского района Западно-Казахстанской области 3 ученикам 120000 тенге ежегодно, где сам обучался.

В своей семье с супругой воспитали, вырастили 3 дочерей, имеет 6 внуков.

Основные даты жизни и деятельности доктора ветеринарных наук, профессора, академика МАИИ Шалменова Малика Шалменовича

- 1948** 28 февраля родился в совхозе Егиндикуль Каратобинского района Уральской области
- 1963-1967** Студент Уральского сельскохозяйственного техникума
- 1967** Веттехник отделения Коскульского овцесовхоза Каратобинского района Уральской области
- 1967-1969** Служил в рядах Советской армии (Туркменская ССР)
- 1970** Веттехник отделения Егиндикульского овцесовхоза Каратобинского района Уральской области
- 1970-1976** Студент Алматинского зооветеринарного института
- 1976-1987** Старший научный сотрудник Западно-Казахстанской научно-исследовательской ветеринарной станции
- 1983-1986** Аспирант заочного обучения в ВИГИС (г. Москва)
- 1987** Защитил диссертацию на соискание ученой степени кандидата ветеринарных наук
- 1987-2006** Директор Западно-Казахстанской научно-исследовательской Ветеринарной станции
- 1991** ВАКом СССР присвоено ученое звание старшего научного сотрудника
- 2006** Включен в энциклопедию «Батыс Қазақстан ауыл шаруашылығы» Орал, 2006. –Б.62.
- 2006-2009** Доцент кафедры «Эпизоотологии, паразитологии и ВСЭ» Западно-Казахстанского аграрно-технического университета имени Жангир хана
- 2009** Защитил диссертацию на соискание ученой степени

доктора ветеринарных наук

2010-2013 Заведующий кафедрой «Эпизоотологии, паразитологии и ВСЭ», доктор ветеринарных наук, профессор

2013 Профессор кафедры «Эпизоотологии, паразитологии и ВСЭ»

2014 Избран действительным членом (академиком) Международной академии информатизации

Награды

2007 Нагрудный знак «За заслуги в развитии науки РК»

2008 Награжден почетной грамотой акима области Б. Измухамбетова

2008 Медаль «За заслуги в области ветеринарии»

2008 Нагрудный знак «45 лет ЗКАТУ»

2015 Медаль «Білім шыңы» и благодарственными письмами

2016 Награжден благодарственным письмом акима области А. Кульгинова

1976-2017 Награжден почетными грамотами и благодарственными письмами НАЦАИ, «НПЦ Жив» МСХ РК, КазНИВИ, акиматами сельских округов, районов и области, Областным управлением сельского хозяйства, Областным территориальным управлением МСХ РК, почетными грамотами и благодарственными письмами ректората, деканата ЗКАТУ им. Жангир хана

ОТЗЫВЫ И ПОЗДРАВЛЕНИЯ КОЛЛЕГ, ДРУЗЕЙ И ВЫПУСКНИКОВ

"Не место красит человека...»

Г. Г. Абсати́ров,

Заведующий лабораторией биотехнологии
НИИ ЗКАТУ им. Жангир хана, д.в.н., профессор

На сегодняшний день в Казахстане много праздников, но среди многих профессиональных праздников остался обезличенным труд ветеринарных врачей. Присоединение его к Дню работников сельского хозяйства, в определенной степени затеняет роль и значимость этой трудной и очень нужной профессии. За успехами животноводов, хлеборобов и других передовиков АПК, порой остается не замеченной ежедневные трудовые будни ветеринарных специалистов. А ведь это очевидно, что без ветеринарной службы не было бы высоких надоев и привесов у животных, не возросла бы их численность, на столе у тружеников полей и ферм, да и у других членов общества не нашлось вкусной и безопасной продукции. Наша профессия – одна из самых благородных и гуманных. Мы заботимся о животных, контролируем качество и безопасность продуктов питания, оберегаем здоровье человека.

В этом очерке я бы хотел рассказать историю о выдающемся человеке, ученом-практике, друге и наставнике, ветеране ветеринарии, докторе ветеринарных наук, профессоре Шалменове Малик Шалменовиче. Есть такие замечательные слова: **"Не место красит человека, а человек место"**, сказанное в полной мере относится к Шалменову М. Ш.

Родился и вырос наш герой в послевоенное время, в далеком 1948 году, в поселке Егиндыколь Каратобинского района Западно-Казахстанской области. В семье было семеро детей, поэтому навыки трудолюбия, коммуникабельности и налаживания взаимоотношений приобретались с детства. Как самый старший из детей, Малик Шалменович рано приобщился к деревенскому труду. Примером ему были родители – ветеран Великой Отечественной войны, боевой офицер кавалерии папа Хамиев Далабай и труженица, заботливая и сердечная мама Турманова Акзи. По окончании 8 класса школы молодой и амбициозный

юноша по совету родителей поступает на ветеринарное отделение Уральского сельскохозяйственного техникума, который оканчивает в 1967 году. После завершения учебы в техникуме начинается трудовая деятельность на ниве ветеринарии.

В дальнейшем этапы карьеры М. Ш. Шалменова связаны с ветеринарией: ветеринарный фельдшер отделения совхоза, совершенствование знаний в старейшем учебном заведении Союза – Алматинском зооветеринарном институте. Целеустремленность, хорошие теоретические знания, склонность к научным исследованиям привели его в Западно-Казахстанскую научно-исследовательскую ветеринарную станцию, где он проработал на протяжении более 30 лет, пройдя путь от ветеринарного врача до директора научного учреждения. Именно в стенах Зап. Каз. НИВС Шалменов М. Ш. сформировался как известный ученый в области паразитологии. Результаты его научно-практических исследований стали итогом защиты в 1987 году кандидатской, а в 2009 году докторской диссертаций и отражены в 214 научных трудах, монографиях, авторских свидетельствах. Научно-практический опыт М. Ш. Шалменова был востребован и нашел применение в хозяйствах не только нашего региона, но и странах ближнего и дальнего зарубежья.

Свой знаменательный 70-летний юбилей М. Ш. Шалменов отмечает в качестве ученого, педагога-практика на кафедре «Эпизоотологии, паразитологии и ВСЭ» факультета ветеринарной медицины и биотехнологии ведущего регионального вуза ЗКАТУ им. Жангир хана.

Здесь также, его бесценный научно-практический опыт, знания являются востребованными для студентов, магистрантов, докторантов, а ответственность, требовательность к себе и окружающим, служат наглядным примером для молодых преподавателей и сотрудников университета.

Героя нашего очерка отличают незаурядные человеческие качества: порядочность, честность, готовность протянуть руку помощи, любящий и любимый супруг, отец, дедушка – являются примером для окружающих.

Малик Шалменович один из немногих меценатов, который из чувства патриотизма, любви к своей малой Родине, вот уже на протяжении более чем 3-лет безвозмездно, из личных

средств оказывает материальную помощь отличникам учебы школы Егиндыкольского сельского округа.

Мы коллеги, друзья рады, что наши жизненные пути пересеклись с М. Ш. Шалменовым, который для нас является примером и гордостью.

К 70 ЛЕТИЮ ЮБИЛЯРА МАЛИКА ШАЛМЕНОВИЧА

К. Ж. Кушалиев,

д.в.н., профессор ЗКАТУ им. Жангир хана

Адам баласының заманына сай, тарихта қаларлықтай жаркын да, көрнекті өкілдерінің болары анық. Қазір өзіміздің ортамыздан белгілі тұлғалар, үлкен, ірі ғалым шықты. Сондай жандардың бірі 28 қаңтар күні 70 жасқа толғалы отырған құрметті досымыз, әрі әріптесіміз Малик Шалменович.

Большая человечность, интеллигентность наиболее полно отражает смысл всей жизни профессора, академика МАИИ Малика Шалменовича Шалменова. Именно здесь, в Западном Казахстане, на изначальной земле своих предков, начинается плодотворная научная деятельность ученого.

После окончания Средней школы Малик Шалменович продолжил обучение в Уральском сельскохозяйственном техникуме на ветеринарном отделении. Окончив техникум работал веттехником в совхозе Егиндикульский Каратюбинского района, а с 1976-1987 годы работал заведующим, старшим научным сотрудником гельминтологического отдела Западно-Казахстанской научно-исследовательской ветеринарной станции.

Малик Шалменовичтің алғашқы еңбек жолы ветеринарлық техниктен басталады, сол себептен жоғары ұйымдастырушы қабілеттілігі бар. Ол ғалым, зерттеуші қасиеттермен қатар, басшылық және ұйымдастырушылық қабілеттерге ие.

С 1981 по 1985 гг. обучался в аспирантуре во Всесоюзном научно-исследовательском институте гельминтологии им. К. И. Скрябина (ВИГИС, г. Москва). С 1987 по 2006 годы работал директором Западно-Казахстанской научно-исследовательской ветеринарной станции (19 лет).

Ғылыми Зерттеу Ветеринарлық станциясында қызмет жасаған уақытта үлкен тәжірибе алдым деп ылғи айтып жүреді, алған тәжірибесі мен жүрген жерде әріптестер мен бөлісіп жүреді.

Мен ветеринарлық медицина және биотехнология факультетінде декан қызметін атқарған кезде, Малик Шалменович 2010-2013 жж. кафедра меңгерушісі қызметін атқарды, сол кезде Макеңмен жұмыс жасау өте жеңіл болды, жұмыс алға жүрді, студенттерді тәртіпке шақырдық, сабаққа қатысуы жоғар деңгейде болды, себебі ата-аналар мен тығыз байланыста болдық. Университеттен үлгірімі нашар, сабаққа дұрыс қатыспай жүрген, шығып кетуге қалған студенттер осы уақытқа дейін еске алып, біздің сол кездегі командамызға рахметін әлі күнге дейін айтады - ол дұрыс жағдай, педагогтың мақсаты студенттерді қай жағдай болмасын білім беру, сабаққа қызықтырып қатыстыру, тіл табысу – осы барлық жақсы қасиеттер Малик Шалменовичтің бойынан табылады, нағыз ұстаз, педагог деп айтамыз. *«Ұстаздың еңбегінің жемісі шәкірттердің асуларға жеткені, білім теңізін терең бойлап кеткені емес пе».*

Ұстазға деген әр қашанда құрмет ерекше, Абай атамыз айтқандай «Адамның адамшылығы жақсы ұстаздан».

Білім жүйесінің жаны да, жүрегі де, тірегі де – ұстаз. Еліміздің атын әлемге танытатын білімді де талантты шәкірттеріңіз көбейе берсін Малик Шалменович!

Малик Шалменович, проявлял все свои качества, он талантливый лектор-практик, который все свои занятия проводит с приведением примеров из практики, а это кое - каких студентов, которые заинтересованы в будущем работать по специальности заставляет сразу задуматься и внимательно слушать практика - мудрого наставника.

Также, Малик Шалменович в своем, рассказе интересными случаями из жизни, иногда анекдотическими приколами заставляет студентов снять «Свои наушники от сотовых телефонов» и переключаться на тему: инвазионных болезней, так у него это мастерски получается, это педагогическая интуиция и научное мышление руководителя помогают направить усилия, и заставляет некоторых нерадивых студентов слушать и получать знания.

А среди коллег, где находится Малик Шалменович, там обязательно между делом, шутка, юмор, проскакивают анекдоты, а когда увидит своего «курдаса» Каржауова Аманжола Габдуловича, то здесь целая импровизация двух акынов, как говорится держи уши в остро, бір бірін көргенде тілдері қышып барады, вот порой хорошая приятная разрядка после трудового дня и психологический комфорт возле нашего друга-наставника Малика Шалменовича.

Ярким примером оптимизма, умение весело отдыхать, все заложено в этом человеке, он отлично танцует, грация движения, «Даст фору молодым в танце» - и это, я думаю своего рода пропаганда физического движения, которая необходима в эпоху гиподинамии.

Отзывчивость Малика Шалменовича, его жизнелюбие и большой заряд человеческой энергии способствуют сплоченности коллектива в котором он работает.

Маке, кішіге үлгі ағасың

Үлкенге пейіл інісің
Ақпейілмен сыр бөлісіп
Өзіне баурап аласың
Сарандық жоқ, алалық жоқ
Азаматқа ол жарасым
Түлкі байлық ұстатпай ақ
Көрсетпей жүр қарасын
Келер нәсіп кемімесін
Досқа мәзір жаясың
Пейіліңе риза бола
Сыйға лайық ағасың.

Я не раз был свидетелем застолья, где супруга Малика Шалменовича, Алипа Галиевна своим прекрасным, изящным неопишуемым голосом исполняла песню про Каратобе, здесь невольно ко мне пришла мысль, как красиво нежно супруга воспеваает родные места любимого человека, и вдруг мне стало понятно, вот что значит «**ЛЮБОВЬ**» между двумя любящими сердцами людей, которые крепко любят друг-друга и это проносят на долгие года, на счастье, и это я думаю секрет долголетия, поэтому не зря у казахов говорят: «Қосағыңмен бірге қартай».

Алипа жеңгеме:

*Бақ құсындай келіп қонған жеңешем,
Қиынында, қызығында тең бөліп,
Жақсы ағаға серік болған жеңешем*

Малик Шалменович-Алипа Галиевна қосағаңызбен бірге әдемі қартайып, бүгілмей, мүжілмей, қарағай ағаштай мықты болыңыз.

Мына өлең еске түсіп тұр, әдейі Сіздерге арналған сияқты:

Қаратөбедегі сен жүрген жермен жүргім келеді

Сен көрген түсті көргім келеді

Сен сүйген әнді гашығым менің

Өзіңмен бірге салғым келеді

Ал, Маке ойламайды Сізді ешкім 70-ке келді деп

Жүрсіз әлі баяғы жігіттей боп желдірек

Би мен қимылыңыз желбіреп

Құтты болсын айта отырып

70- ке бүгін келгеніңіз.

Сізге қарап 70-деген осы күнде

Тек айтылған жас шығар

Төбеңізден күннің көзі

Ауғаны тек сәл шығар

Қымбатты аға, дос.

Өздеріңмен қуанып

Бүгінгі басты қосқаным

Толған жасың 70-ің

Құтты болсын дер едім

Өмір жасыңыз ұзақ боп

Ұрпағыңның қызығын

Жыл қартайып, Сіз тозбай

Аман болып жүріңіз!

Кейде менім жолдасым Камила, мен анда - санда тамақ пісірген кезде, мені дәмді пісіресін деп, шын ба өтірік пе білмеймін, бірақ сөйтіп комплемент айтқан кезде, мен оған былай деп айтқаным бар, біздің факультетте екі ағамыз бар, біреуі: Ғайса Гарапович - ол тағамды өте дәмді пісіреді, екіншісі: Малик Шалменович қай уақытта да, ол кісінің қасында жүрсен қарның тоқ болып жүресін, мысалы келтірдім: Бір кезде осыдан 3 жыл бұрын Алматаға іс-

сапарға шыққан кезде, жолда әр станцияда - бірінде Ақтобеде құдалары «бешбармақ, қазы және ыстық сорпасымен» қарсалды, дәл солай Шымкентте Мәкеннің сокурсниктары құрметпен қарсалды, сөйтіп Алматыға дейін «қарнымызды сипап» 3-4 кг салмақ қосыппыз, сонда ғой Мәкеннің айтатыны: мынандай закускамен 100 грамм ішпегеніңіз «непростительно» деп-ескерту алғанымыз әлі есімде, сөйтіп бір күліп алғанымыз бар.

Сонда Мәкеннің тағы бір айтқаны: Өзің жақсы болсаң, айналанда жақсылар болады деп - соған көзіміз жетті, құдалары, достары ыстық құшағымен қарсалып жатты, қазақтың құшағы бәрінен де ыстық екенін байқадық.

Осы емеспе құдаңменен құрдастай бол, досыңменен адал бол деген.

Ішкен ас түске жетпес

Ыстық ықылас –естен кетпес

Маке, 70-ің болсын дейміз жолы құтты

Достарды бірге жүрген көңіл ұқты

Отауың жақсылықтың қамалындай

Төріңіз дос туыспен толығыпты

Ағасы құтты болсын 70 жасың

Тәңірім денсаулықпен жарылқасын.

Вот поэтому, Малик Шалменович имеет такие заслуженные награды:

Почетные грамоты Министерства сельского хозяйства РК, РГП «НПЦ ЖиВ» МСХ РК, Каз. НИВИ, НАЦАИ, областного территориального управления МСХ РК, имеет нагрудные знаки, За заслуги в развитии науки РК, медаль за заслуги в области ветеринарии, Білім шыңы медалі.

Ағасы Сіз мақтаньшқа лайықсыз, мақтауға тұрасыз.

Соңында мынандай создер мен аяқтағым келіп тұр:

Малик Шалменович,

Көргеніңіз көлдей, айтарыңыз бітпес

Биіктігіңіз бар, Қазықұрт тектес

Еркектігіңіз бар, ойланбай сөкпес

Ойда адамгершілігі - адамдылығы бар

Қырық кісінің ойы жетпес

Біз Сізбен мақтанамыз марқайамыз

.....

Тағы да, 70 жас Мерейтойыңыз құтты болсын.

.....

Айтарым көп әрқашан дос туралы

Аманжол Ғабдолұлы Қаржауов

Әрбір адамның өзіне тән ғұмыр жолы, тіршілік баяны бар. Бірақ еткен еңбек, көрген бейнет, алған асу, жеткен биік әркімнің өмірінде әрқилы. Оны сырт көз өздерінше бағалап та жатады. Бағалаушылардың іздейтіндері біреу: ол – кісілік келбет, азаматтық тұлға. Дәл осындай адами асқақ қасиетке, қанша ғұмыр кешкенімен, жеткен де бар, жетпеген де бар. Бұндай асыл қасиеттерге жеткен азаматтардың бірі – ветеринарлық ғылымның докторы, профессор, ХАА академигі – Шалменов Мәлік Шалменұлы.

Өзінің өнегелі өмір соқпағында сыйластық пен достықтың ұлағатын ұлықтап, үлкенге құрмет, кішіге ізет болар ұлттық дәстүрлерді үкілеп келе жатқан Мәлікпен достығымыз жарты ғасырдан аса жарасып келе жатқанын мақтан тұтамын.

Мәлік көп балалы от басында тәрбиеленді. Әкесі – Далабай Ұлы Отан соғысына бастан аяқ қатысқан, соғыс және еңбек ардагері. Анасы – Ақзи 7 балаға өмір сыйлап, тәрбиелеп өсірген ардақты жан. Екеуі де елге сыйлы, үлкенге ізетті, кішіге ақылшы, тума-туыс, көрші-көлеммен тату жандар еді. Осы қадірлі қарттардың тұңғыш перзенті Мәліктің болмысындағы жоғарыда айтылған жақсы қасиеттер әкенің қанымен, ананың сүтімен дарыған.

Мәлік екеуміз өткен ғасырдың алпысыншы жылдарында Қаратөбе ауданының Егіндікөл мектебінде оқыдық. Алматы мал дәрігерлік институтының түлектеріміз. Институт бітіргенімізге 45 жылдан асты. Осы жылдар ішінде Мәлік екеуміздің араласуымыз үзілген жоқ. Талай рет іс-сапарларға бірге шықтық, ветеринария саласында қордаланып қалған проблемалық мәселелерді шешуге ат салыстық. Малшылармен, ауылдық мамандармен жиі араласып, пікірлесулер Мәліктің ғылым мен тәжірибені шебер ұштастыра білетін ғалым болуына септігін тигізген болуы керек, кешегі институт бітіріп келген жас маман Мәлік қазір 70 жасқа толып, айтары бар ақсақал, берері мол ғалым болып отыр.

Мәлік екеуміздің ұзақ жылғы араласуымыз достыққа, кейін отбасылық достыққа ұласты. Балаларымыз бір үйдің балдарындай

болып өсті. Қазір оларда Мәлік екеуіміз сияқты отбасыларымен араласып жүр. Біздің ұзақ жылдар бойы достық қарым – қатынаста болуымызға жұбайларымыз Орынша мен Әлипаның да септігі мол. Алипа Мәлікпен техникумда бірге оқыды. Студент кездегі достықтары махаббатқа ұласты, қазір екеуі қос аққудай жарасқан қадірменді қосақ, жарасқан жұп, 3 қыз тәрбиелеп өсіріп, 6 жиенді аймалап отырған қазыналы қарттар.

Қадірлі Дос! Бүгінгі **70 жасқа** толған мерейлі мүшел тойыңда өзіңе денсаулық, ұзақ ғұмыр, әулетіңе баянды бақыт тілеймін және мына бір өлең жолдарын ұсынымын:

Қалды артта **Жетпіс** асу, қия шыңдар,
Сырбазсың, мінезіңде жарасым бар.
Шұғыла шуақ төктің, айналаңа,
Жас жігіттей әлі де қуатың бар.

Жария боп жақсы атың алты Алашқа,
Келесің үлгі болып барша жасқа.
Жүрегі аузын ашса көрінетін,
Базары жайсандардың тарқамас та.

Толқынып, аңқылдайсың ақтарылып,
Жатыр ғой ақ пейілге жат табынып.
Ақ туын адалдықтың желбіреттің,
Жүрсең де астамсу жоқ атқа мініп.

Танытып еңбегіңмен сан қырыңды,
Жақсыға шашу еттің жан нұрыңды.
Бөленіп құрметіне қалың жұрттың,
Арнадың ғылымға сен тағдырыңды.

Еске алатын сәттер рас, көп бүгін,
Борандатқан, дауылдатқан өтті күн.
Жетпіс келіп жайғасқанмен желкеге,
Әлі бізге баяғыша жоқ тыным.

Жаса, Мәкем! Мәуеледің, гүлдедің,
Өзіңменен өле-өлгенше бір демім.

Маған қуат берері хақ қашанда,
Сенің шалқып есен-аман жүргенің.

Көп алысқан қатарластың бірі едім,
Саған деген сарқылмайды тілегім.
Жан-жарыңмен, балдарыңмен жарқылдап,
Жүзге дейін соға берсін жүрегің.

Ветеринарияға зор үлес қосқан академик ғалым

Болатқали Төлебаев,

Жәңгір хан атындағы БҚАТУ доценті, а. ш. ғ. канд., Қазақстан Республикасының білім беру ісінің Құрметті қызметкері, Қазақстан Журналистер Одағының мүшесі

Бірде біз мал асылдандыру жұмыстарына үлес қоспақ ниетпен Қаратөбе ауданының Егіндікөл ауылына барғанымызда Мәлік Шалменов ағамыздың академик атағын алғаны туралы жақсы хабарды естіп, ауыл адамдарымен бірге қуандық. Егіндікөл ауылының қарадомалақ балалары атақты академик Мәлік ағасын үлгі тұтып, солардай елге еңбегі сіңген азамат болуды армандайтынына куә болдық.

Осы басқа жұрт ауылына мақтаныш болған профессор Мәлік Шалменовты біле ме екен? Жақсының жақсылығын айт нұры тассын дегендей, осы сұраққа жауап ретінде ғалым аға туралы бір үзік сырды сіздердің назарыңызға ұсынамыз.

Ветеринарлық медицина және биотехнология факультетінің Ардагерлерінің төрағасы, Мәлік ағамыздың жұмыс кабинеті оқу ғимаратының үшінші қабытында орналасқан. Мейрамдармен құттықтап, көрісіп немесе ақылдасып кеңесу үшін ағамыздың кабинетіне барып тұру біздің қанымызға сіңіп кеткен. Алдында арқа сүйер аға болған қандай жақсы дегің келеді осындайда. Ағасы бардың жағасы бар. Ғалым ағаның бойына тұнған жақсы қасиеттер баршылық. Оның бойына ұстазға тән ұлағаттылық, ғалымға тән ізденімпаздық, маманға тән біліктілік, жетекшіге тән талапшылдық, адамға тән қарапайымдылық жарасып тұр. Мәлік ағамызда інілері мен шәкірттеріне ізетпен қарап, сыртынан қамқор болып, жөн сілтеп, ақылын аямайды, кішілерде ағасынан үлгі алып, ұқсап

бағуға тырысады. Тоқсан ауыз сөздің тобықтай түйіні: сегіз қырлы, бір сырлы азамат. Азамат ердің баласы, аз ғана сөйлеп көп тыңдар. Мәлік аға аз сөйлеп, көп тындыратын, арық айтып, семіз шығатын азамат. Айтпаса сөздің атасы өледі емес пе? Мәлік аға білім мен ғылым, ата кәсібі мал шаруашылығы мен ветеринария, оның ішінде паразитология туралы ойларын ешкімге жалтақтамай, ашық та батыл айтып жүр. Адам дәрігері адамды емдейді, ал ветеринарлық дәрігер адамзатты емдейді. Бұл ақиқат. Олай болса академик Мәлік Шалменовтың жасап жүрген қызметі мен айтып жүрген ойлары бүкіл адамзаттың денсаулығына байланысты жаһандық проблемалар мен келелі мәселелер. Бұл салаға ұлағатты ұстаз, ізденімпаз ғалым, тәжірибелі маман, белсенді азамат ретінде ол сүбелі үлес қосты, әлі де бергенінен берері көп. Сондықтан да зейнет жасына жетсе де, еселі еңбегімен, зерделі зерттеулерімен, тың ізденістерімен жастарға өнеге көрсетіп жүр. Мәлік Шалменұлы ағамыз Эпизоотология, паразитология және ветеринарлық санитарлық сараптау кафедрасының профессоры қызметін абыроймен атқарып жүрген ардақты азамат, ұлағатты ұстаз, ветеринарлық ғылымдардың докторы, профессор, Халықаралық ақпараттандыру академиясының академигі ғылыми дәрежелері мен атақтарын алған елімізге кеңінен танымал, ғылыми мектебін қалыптастырған беделді ғалым. Мәлік Шалменұлы Қасиетті Қаратөбе жерінде Егіндікөл ауылының қасиетті топырағында, мөлдір каусар бұлақтың суымен сусындап, тары мен талқан жеп, Қобыланды жырын жаттап, ертегілер мен аңыздарға құлақ түріп, Мұхит пен Ғарифолланың әндерін тыңдап, Құныскерейдің үнгіріне тығылып жасырынбақ ойнап, асау тайды үйретіп, асық ойнап, қой құлағын жеп, үлкендердің қолына су құйып, аталарының ақ батасын алған, Ұлы Отан соғысынан жеңіспен оралған майдангердің ұлы, Аққұмның қарапайым қара баласы. М. Шалменов өмір бойы тынбай жұмыс жасап, еліне қызмет қылды. Білікті маман, білімді ғалым, ұлағатты ұстаз ретінде ветеринарлық тәжірибе, ғылым және білімді өркендетуге айтарлықтай ат салысты, сүбелі үлесін қосты. Ол профессор лауазымын атқарып болашақ білімді мамандар мен магистранттарға сапалы білім беруді ұйымдастырып, дәріс оқып, тәлім мен тәрбие беріп жүр Ғалым туған ауылына барғанда фермерлер мен ветеринария мамандарына келелі кеңес беріп, мектеп оқушыларымен кездесіп кәсіби бағдар беруді перзенттік парыз санайды. Қаратөбеден шыққан тұңғыш

ветеринария ғылымдарының докторы, елге еңбегі сіңген паразитолог-ғалым 2012 жылдан бастап үш жақсы оқитын оқушыға жылына 120 000 тенге профессор М. Шалменов атындағы шәкіртақы тағайындап өз қаражаты есебінен төлеп отыр. Бұл жәй ғана жомарттық емес, сонымен қатар жас оқушыларды жан-жақты жақсы білім алуға ынталандырып, үлкен ғылым жолына түсіруге бағытталған ізгі ниет, туған жерге деген перзенттік парыз бен өзі оқыған мектебіне жасаған қамқорлықтың көрінісі болса керек. Жақсының жақсылығын айт нұры тассын деген осы да.

Ол Москвадағы К. И. Скрябин атындағы Бүкілодақтық гельминтология институтының аспирантурасын бітіріп, ветеринария ғылымдарының кандидаты атағын, 1991 жылы доцент ғылыми дәрежесін алды, ғылыми зерттеулерді ұлғайтуға, ғылыми кадрларды дайындауға, ветеринарлық ғылыми-зерттеу станциясының материалдық – техникалық базасын нығайтуға тікелей ат салысты. Ғалым ұсынған эхинококкозбен күресудің әдістерінің, құралдарының және тәсілдерінің жиынтығының келешегі зор, экономикалық тұрғыдан тиімді және жеңіл орындалады. М. Ш. Шалменовтың докторлық диссертациясында жаңа сапалы дезинвазиялық дәрмектер жасалып, олардың қолдану тәсілдері жетілдірілді, иттердің эхинококктарының дернәсілдері мен жұмыртқаларына қарсы сыртқы орта нысандарын дезинвазиялауға арналған тиімді дезинвазиялық дәрмектер ұсынылды. Оның ғылыми жетекшілігімен 1 PhD докторы, 1 ғылым кандидаты, 10 магистр диссертация және 45 түлек диплом жұмыстарын қорғалды. Оның 230 ғылыми еңбектері, соның ішінде 6 оқулық, 41 ғылыми әдістемелік нұсқау, ұсыныстар, 9 авторлық куәлік, 6 ҚР алдын ала патенті, 2 ҚР инновациялық патенті, 12 плакаттары бар. Ол ветеринария саласындағы айрықша маңызды міндеттерді шешуге, малдың облысымызда кең тараған бруцеллез, туберкулез, эхинококкоз, ценуроз, эстроз және басқа да аурулар мен күрес шараларын іздестіруге, сол арқылы облысымыздың азық – түлік бағдарламасын жүзеге асыруға ықпал етті. Белсенді қызметі үшін Қазақстан Республикасының ауылшаруашылығы министрлігінің, Қазақ МҒЗИ, Орал облыстық аумақтық басқармасының, Батыс Қазақстан облысы әкімінің БҚАТУ ректораты грамоталарымен, «Қазақстан Республикасының ғылымын дамытуға сіңірген еңбегі үшін» төс белгісімен, «Ветеринария саласын дамытудағы еңбектері үшін» және «Білім

шыңы» медальдарымен марапатталды. Мәлік аға шанғы тебу, жүгіру, балық аулау, анға шығуды қызыға жақсы көреді, сонымен қатар саяжайда жұмыс жасағанды өте ұнатады. Мәлік аға абыройлы шаңырақ иесі, жанұяның ұйытқысы, қамқор әке және Шалменовтердің тату – тәтті әулетінің мейірімді ақылшысы. Мәлік аға өз ісіне беріле кірісіп, еңбек сүйгіштігімен, қарапайымдылығымен, ғылыми – педагогикалық ұжым алдында тұрған келесі мәселелерді іскерлікпен шешуімен үлгі - өнегі көрсете білді. Оған тән тамаша қасиет ой өрісінің жоғарлығы, қарапайымдылығы, іскерлігі, әділдігі, мейірбандығы, табандалығы, адамдар мен тіл табыса алатындығы, оларды белгілеген мақсатқа жұмылдыратындығы, әсіресе ұжымда творчестволық қарым – қатынасты орнықтыра білетін қабілеті. Осындай бойындағы тамаша қасиеттерінің арқасында М. Шалменұлы шәкірттерінің, әріптестерінің, жора – жолдастарының арасында айрықша құрметке, лайықты беделге ие болды. Білікті маман, білімдар ғалым, ұлағатты ұстаз, тәжірибелі тәлімгердің ветеринарлық білім, ғылым және тәжірибесіне қосқан үлесі зор, қоғам алдындағы парызын адал ақтап жүрген азамат шәкірттер тәрбиелеп ғылыми мектебін қалыптастырды. Ұстазы мықтының – ұстанымы мықты. Шәкіртсіз –ұстаз тұл. Профессор М. Ш. Шалменовтың ғылыми мектебі өркендеп, тамырын тереңге жаюда, еліміздің кең даласына тарыдай шашыраған шәкірттері де ұлағатты ұстазының жолын қуып, бастаған істерін жалғастыруда. Бұл ұлағатты ұстаздың – Ұлы бағыты мен бақыты. Академик аға алған асуларына жетпістің биігінен көз жүгіртіп, ел алдында есеп берсе, біз оның өнегелі өмірін жастарға үлгі қылып, ардақты азаматтың сегіз қыры мен бір сырын жан-жақты ашуға тырыстық.

Еңбегіңіз жемісті, шәкірттеріңіз жеңісті, ісіңіз келісті, мінген атыңыз желісті болсын, Мәлік аға.

Құрметті Малік Шалменұлы!

Б. Е. Нұрғалиев,
«Ветеринарлық медицина және биотехнология»
факультетінің деканы, в.ғ.к., доцент м.а.

Сізді білімді, тәжірибелі маман, ғалым, көмекке мұқтаж адамдарға қамқор қолын ұсынып жүретін аяулы азамат, аға ретінде жақсы білеміз. Ветеринария саласын дамытуға сіңірген белсенді

қызметіңіз, тәжірибеде, ғылымда тың жаңалықтарды енгізуде озық ойлайтын кемел қабілетіңіз тәнті етпей қоймайды, жастарға ұлағатты ұстаз, өнегесіз.

Мәлік Шәлменұлын білетін, араласып жүрген жандар оның мол адамгершілік қасиеттерін айта алар еді.

Мәлік Шәлменұлы 1976-1987 жылдары Батыс Қазақстан мал дәрігерлік ғылыми-зерттеу станциясында гельминтология бөлімінің меңгерушісі, аға ғылыми қызметкер болып, 1987 жылдан 2006 жылға дейін осы мекеменің директоры қызметін атқардыңыз.

2006-2009 жылдары бастап Жәңгір хан атындағы БҚАТУ-дың «Эпизоотология, паразитология және ВСС» кафедрасында доцент, 2010-2013 жылдары кафедра меңгерушісі, қазіргі таңда профессор қызметін атқаруда.

1985 жылы ғылым кандидаты, 2009 жылы ғылым докторы, 2011 жылы БҚАТУ профессоры, 2014 жылы Халықаралық ақпараттандыру академиясының академигі болдыңыз. Көп жылғы еңбегіңіздің нәтижесінде көптеген мемлекеттік марапаттарға ие болдыңыз.

Мәлік Шәлменұлы студенттерге талапшыл, сабақты жоғары деңгейде жүргізеді, сабақ барысында өмірлік тәжірибелер мен ғылым жолындағы нәтижелерді қолданады.

Мәлік Шәлменұлының ғылыми еңбектерін студенттер, магистранттар, докторанттар үнемі пайдалануда. Ол студенттердің 45 дипломдық жұмысына, 10 магистранттардың диссертация жұмысына жетекшілік етті, және 1 ғылым кандидатын, 1 PhD докторын дайындап шығарды, қазір 1 докторантқа жетекшілік етуде.

Сіз өзіндік еңбек жолыңызбен әріптестеріңіздің арасында сыйлы болып жүрген азамат екеніңіз белгілі. Аса қарапайым мінезіңізбен байыптылығыңыз, азаматтық бітім-болмысыңыз да үлгі тұтарлық.

Сіз еңбеккер, жәй еңбеккер емес, оқымысты ғалым, ұстазсыз. Атқарып жатырған қызметіңізбен қатар, ғылыммен айналысуға да уақыт тауып, кандидаттық, докторлық диссертация қорғадыңыз. Ортада сыйлы, отбасының ұйытқысы, тірегі, ардақты әкесіз.

Бүгінгі 70-ке келген мерейлі сәтіңізбен құттықтап, Сізге жарқын да мағыналы өмір, көтеріңкі кіршіксіз көңіл, деніңіздің саулығын тілейміз. Қызыққа толы ғұмыр кешіп, көпшіліктің ыстық

ықыласы мен құрметіне, ризашылығына бөліне беріңіз. *Елге етер еңбегіңіз, келер ұрпаққа берер тәліміңіз алдағы уақытта жалғасын табады деп сенім білдіреміз.*

Құрметті Мәлік Шалменұлы!

К. Е. Мырзабаев,
Эпизоотология, паразитология және ВСС
кафедрасының меңгерушісі, в.ғ.к., доцент м.а.

Алатау алыстаған сайын биіктеп, асқардай боп көрінеді. Оның шыңдары айқындалып, ақ бастары жарқырай түседі де, оған айрықша бір сезіммен қимай қарайсың. Оның баурайында жүргің келеді, мөлдір суынан нәр алғың келеді.

Міне, осы сияқты тіршілікте әр белестен өткен сайын асқақтай көрінетін адамдар да болады екен. Біз үшін сондай адамдардың бірі емес, бірегейі 54 жылдан бері қазақтың ветеринария саласын дамытуға ат салысып, мал дәрігері мамандарын даярлайтын Республикамыздың батыс өңіріндегі қара шаңырақ болып саналатын – Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық техникалық университетінде еңбек етіп жүрген, 3 жылдан астам кафедра меңгерушісі лауазымын атқарған, «Эпизоотология, паразитология және ВСС» кафедрасының профессоры – Мәлік Шалменұлы Шалменов.

Ұзақ жыл бойғы тынымсыз ерен еңбегі жолында **Мәлік Шалменұлы** біздің мамандығымыздың өркендеп өсуі мен қарыштап дамуына толассыз үлес қосқаны даусыз.

Талантты педагог, толағай білім иесі мен ұлағатты ұстаз және де жоғары білікті ғылым қызметкері болып табылатын **Мәлік Шалменұлы** өз ғұмырын ветеринария саласына арнаған шынайы тұлға.

Ғалым М. Ш. Шалменовтың 230 ғылыми еңбегі бар, соның ішінде 41 ұсыныс, 6 оқулық, 9 авторлық куәлік, 6 алдын ала патент, 2 инновациялық патент.

Профессор М. Ш. Шалменов мамандардың біліктілігін көтеру де өз үлесін қосып жүр.

«Қариялы-үй қазына», «Қарттар ақылы-көл дария» - демекші, қашанда қызығы мен қиындығы қатар жүретіне бұл өмірдің бұлтарысы көп, бұралаң ұзақ жолында таңдаған мамандығыңыздың

қыры мен сырын шебер меңгеріп, сан салалы, көп қырлы ғылым тұңғығына тереңдей бойлап, оның озық үлгілерін шәкірттеріңіздің игілігіне айналдыруға үлкен үлес қосып, ғылым жолында өзіңіздің сара жолыңызды қалдырып келе жатырсыз.

Өзіңіз қызмет етіп жүрген ұжым Сізді үлкенге ілтипатты, кішіге қамқор аға, қатарластарына адал дос бола білген ізгі жүректі азамат, еңбекте беделді, абыройлы, қаталдығы мен әділдігі жарасқан білікті аға буын ретінде үлгі тұтады.

Өзіңізге қонар бақтың баяндысын, бітер дәулеттің көл-көсірлігін, келер ырыстың ысырап болмауын, шаңырағыңызға шаттықтың орнауын, Тәңірдің шексіз қолдауын тілейміз. Әрқашан осы жігерлі, қуатты қалпыңыздан таймай, әлі де талай асулардан аса беріңіз деп тілек білдіреміз.

Ұстаз, ғалым, құрметті профессор

Ж. Т. Усенов,
ветеринария ғылымдарының магистры, PhD докторант

Мәлік Шалменұлы Шалменовты 2003 жылдан бері танымын ол кезде мен ветеринарлық медицина мамандығының 4 курс студентімін, бізге паразитология пәнін беретін. Сол уақытта бізге паразитология пәнін бере отырып өзінің ғылым саласындағы тәжірибесімен бөлісе отырып оқу процесімен тәжірибені ұштастыра білді, ол кезде Батыс Қазақстан ветеринарлық ғылыми станцияның директоры болатын. Өз пәні бойынша біздер студенттерден талабы жоғары болды, сол арқылы паразитология саласына көңіл бөлу маңызды екенін көрсетті.

2004 жылдан бастап Мәлік Шалменұлы Шалменовты әріптес ретінде тани бастадым, ол кезде мен университетті қызыл дипломмен аяқтап «Эпизоотология, паразитология және ВСС» кафедрасына оқытушы болып жұмысқа орналасқан болатынмын. Содан бастап Мәлік Шалменұлының кафедрамыздың ақсақалы болып біздер шәкірті болып қалыптаса бастадық, тек жұмыс саласында ғана емес күнделікті тіршілікте де қиыншылықтар болғанда адамгершілігі мол адам ретінде сол кісіге баратынмын, өздігінен көмегін беруге дайын тұратын.

2010 жылдан бастап Мәлік Шалменұлы Шалменов «Эпизоотология, паразитология және ВСС» кафедрасының

менгерушісі болып тағайындалды және тікелей менің бастығым болды. Осы қызметте өзін білікті, жан-жақты басшы ретінде көрсете білді.

2011-2013 жылдары магистратурада оқыған кезде менің ғылыми жетекшім болатын. Ғылым саласына бет бұрған жас ғалымға өзінің тәжірибесімен бөлісе отырып тәрбиесін берді.

2016 жылы докторантураға түскен кезде ғылыми кеңесші таңдау туралы сұрақ туған жоқ, Мәлік Шалменұлына жолығып профессормен ғылыми ізденістерімді жалғастыруды таңдадым.

Мәлік Шалменұлы Шалменов көптеген ғылыми еңбектердің авторы соның ішінде эхинококкоз ауыруын алдын-алу және күресу жолының ғылыми бағыттарын дәлелдеген ғалым, біздер профессордың шәкірті болғанымызға мақтан тұтамыз және ғалымның із басарлары болып жұмысын жалғастырамыз.

Мерейлі жасыңызбен құттықтай отырып, денсаулық, шығармашылық жетістіктер тілейміз, жанұяңызда ақылшы, асқар таудай әке болып отыра беріңіз, Сіздің ұстаз, ғалым ретінде білім және ғылым саласына қосқан үлесіңіз аса зор, ғылыми еңбектеріңіз еліміздің ғылым саласының дамуына өз септігін тигізіп, шәкірттеріңіз Сіз жеткен жетістіктерге жетіп ғылыми жолыңызды әрі қарай дамытсын!

Литература о жизни и деятельности М. Ш. Шалменова

1. Избасарұлы С. Алпыстың асқарында / С. Избасарұлы // Орал өңірі. - 2008. - 1 наурыз. Жәңгір хан атындағы БҚАТУ доценті М. Ш. Шалменов 60 жаста.
2. Малик Шалменович Шалменов: биобиблиографический указатель литературы. – Уральск: ЗКАТУ им. Жангир хана. – 2008. – 26 с.
3. Малик Шалменович Шалменов: биобиблиографический указатель литературы. – Уральск: ЗКАТУ им. Жангир хана. – 2011. - 18 с.
4. Төлебаев Б. Т. Ветеринарлық ғылымның ардагері / Б. Т. Төлебаев // Заңғар. - 2013. - 28 ақпан. - Б. 4. "Эпизоотология, паразитология және ветеринарлық санитарлық сараптау" кафедрасының менгерушісі, ветеринария ғылымдарының докторы, профессор Шалменов Мәлік Шалменұлы туралы.
5. Профессор өз тәжірибесімен бөлісті [Текст] // Заңғар. - 2017. - 14 қараша. - Б. 7. "Ветеринарлық медицина және

биотехнология" факультетінде ветеринария ғылымдарының докторы, профессор Шалменов Мәлік Шалменұлы шеберлік сабағын өткізді. Шеберлік сабағына машина жасау факультеті мен ветеринарлық медицина және биотехнология факультетінің оқытушылары мен студенттері қатысты.

**Список научных трудов доктора ветеринарных наук,
профессора М. Ш. Шалменова**

1978

1. Рекомендации по борьбе с эхинококкозом: плакат. – Уральск, 1978. (Соавт.: Е. С. Ремизов, Т. Байтелова).

1979

2. Профилактика ларвальных цестодозов и других гельминтозов сельскохозяйственных животных в Уральской области // Сборник науч. работ: тр. Саратов. СХИ. – Саратов. - 1979. – вып. 130. - С. 85-88. (Соавт.: Т. Байтелова).

1984

3. Кастрация собак как метод борьбы с эхинококкозом // Бюлл. Всесоюз. ин-та гельминтологии. – Москва. – 1984. – вып. 39. - С. 40-44.
4. Сравнительное испытание антигельминтиков против *Echinococcus granulosus* у собак // Эпизоотология, иммунитет, диагностика химиопрофилактика паразитов сельскохозяйственных животных в Казахстане. - Алма-Ата, 1984. - С.149-153.
5. Сроки преимагинального развития *E. granulosus* в Западном Казахстане // Бюлл. Всесоюз. ин-та гельминтологии. – Москва. – вып. 37. - С. 38-42.

1985

6. Castration of Dogs As A Preventive against Echinococcosis // The A Second Interu symp. Tainiasis cysticercjsis and Hydatidosis) Echinococcosis Cesne-budejvice, Crechos lovania. Shost comman, 1985. – С.1. (co-author: A. S. Bessonov).

1986

7. Влияние половых гормонов на развитие ларвоцист эхинококков у экспериментально и спонтанно зараженных овец // Профилактика гельминтозов сельскохозяйственных

- животных в зонах отгонного животноводства и мелиорации земель: тез. докл. науч. конф. - Джамбул, 1986. - С. 112–113.
8. Динамика эхинококкоза сельскохозяйственных животных и опыт борьбы с ними в Уральской области // Профилактика и меры борьбы с паразитарными болезнями сельскохозяйственных животных в Казахстане. - Алматы, 1986. - С. 89-99. (Соавт.: Т. Т. Есенгалиев).
9. К эпизоотологии и эпидемиологии эхинококкоза в Уральской области // Тез. докл. IX съезда Всесоюзн. общества гельминтологов. - Москва, 1986. - С. 178-179.
10. Рекомендации по профилактике эхинококкоза сельскохозяйственных животных Уральской области Уральск, 1986. - С. 12. (Соавт.: В. Т. Рамазанов, Е. С. Ремизов).

1987

11. ECHINOCOCCUS GRANULOSUS (BATSGH, 1786), особенности эпизоотологии и профилактики эхинококкоза в Западном Казахстане // Дисс... канд. вет. наук. - Москва, 1987. - 124 с.
12. ECHINOCOCCUS GRANULOSUS (BATSGH, 1786), особенности эпизоотологии и профилактики эхинококкоза в Западном Казахстане // Автореф. дисс...канд. вет. наук. - Москва, 1987. - 26 с.
13. Жизнеспособность протосколексов эхинококкоза во внешней среде // Актуальные вопросы животноводства в Уральской области: тез. докл. по итогам обл. науч.-практ. конф. мол. ученых и спец. Уральской области. - Уральск, 1987. - С. 44-46.
14. Испытание новых антгельминтиков при эхинококкозе собак // Актуальные вопросы животноводства в Уральской области: тез. докл. по итогам обл. науч.-практ. конф. мол. ученых и спец. Уральской области. - Уральск, 1987. - С. 49-51. (Соавт.: Т. Т. Есенгалиев).
15. Кастрация как профилактика эхинококкоза и ограничения популяции собак в производственных условиях // Перспективы ликвидации потерь от эхинококкоза в животноводстве: тез. докл. науч.-практ. сем. - Фрунзе, 1987. - С. 69-70.

1988

16.Рекомендации по профилактике основных гельминтозов сельскохозяйственных животных в Уральской области. - Уральск, 1988. – С. 20. (Соавт.: К. Е. Ерболатов, Т. Т. Есенгалиев, Б. П. Черыкаев, В. В. Мартынов).

1989

17.Значение штаммовости в эпизоотологии эхинококкоза // Вестник сельскохозяйственной науки Казахстана. - 1989. - С. 90-92. (Соавт.: Т. Т. Есенгалиев).

1990

18.К эпизоотологии профилактики эхинококкоза в Уральской области // Вопросы современной ветеринарной паразитологии в Казахстане. – Алма-Ата, 1990. - С. 171-174. (Соавт.: Т. Т. Есенгалиев).

19.Нематодироз овец и профилактика его в Уральской области: рекомендации. - Уральск, 1990. – 9 с. (Соавт.: Т. Т. Есенгалиев, К. М. Мусилов).

20.Определение протективных свойств вакцины против эхинококкоза овец и собак // Современное состояние и перспективы оздоровления хозяйств от эхинококкоза и цистицеркоза: тез. докл. науч. практ. конф. - Москва, 1990. - С. 28-29. (Соавт.: Э. Х. Даугалиева, К. Г. Курочкина, В. В. Клименко, В. В. Филиппов, Р. И. Атауллаханов, А. В. Некрасов, Н. Г. Пучкова, Т. Т. Есенгалиев).

21.Перспективы снижения эхинококкоза сельскохозяйственных животных в Уральской области // Современное состояние и перспективы оздоровления хозяйств от эхинококкоза и цистицеркоза: тез. докл. науч. практ. конф. - Москва, 1990. - С. 172-173. (Соавт.: Т. Т. Есенгалиев).

22.Роль верблюдов в распространении эхинококкоза в Уральской области // Современное состояние и перспективы оздоровления хозяйств от эхинококкоза и цистицеркоза: тез. докл. науч. практ. конф. - Москва, 1990. - С.174-175. (Соавт.: Т. Т. Есенгалиев).

23.Усовершенствование комплекса мероприятий по профилактике эхинококкоза // Вестник сельскохозяйственной науки Казахстана. - 1990. - № 9. - С. 79-81.

24.Химиопрофилактика эхинококкоза и тениидоза собак в экспериментальных условиях // Современное состояние и

- перспективы оздоровления хозяйств от эхинококкоза и цистицеркоза: тез. докл. науч. практ. конф. - Москва, 1990. - С. 54. (Соавт.: М. Н. Белоусов, В. Б. Ястреб, Т. Т. Есенгалиев).
25. Эхинококкоз, схема цикла развития: плакат. - Уральск, 1990. - С. 9. (Соавт.: Т. Т. Есенгалиев, М. Н. Белоусов, Т. М. Новокрещенова).
26. Эхинококкоз, даму циклының көрінісі: плакат. - Орал, 1990. (Серіктес авторлар: Т. Т. Есенгалиев, М. Н. Белоусов, Т. М. Новокрещенова).

1991

27. Использование кастрации собак в производственных условиях // Актуальные вопросы сельскохозяйственного производства: тез. докл. межвуз. конф. молодых ученых и спец. - Уральск, 1991. - С. 51. (Соавт.: Т. Т. Есенгалиев, М. Б. Курмашев).
28. Испытание антгельминтной эффективности лекарственных форм буннда // Актуальные вопросы сельскохозяйственного производства: тез. докл. межвуз. конф. молодых ученых и спец. - Уральск, 1991. - С. 88-89. (Соавт.: В. Б. Ястреб, Т. Е. Есенгалиев).
29. Оценка эффективности азинокса в различных лекарственных формах при экспериментально эхинококкоза собак // Актуальные вопросы сельскохозяйственного производства: тез. докл. межвуз. конф. молодых ученых и спец. - Уральск, 1991. - С. 61-62. (Соавт.: М. Н. Белоусов, Т. Т. Есенгалиев, М. Б. Курмашев).
30. Эпизоотология стронгилятозов сельскохозяйственных животных в Уральской области // Актуальные вопросы сельскохозяйственного производства: тез. докл. межвуз. конф. молодых ученых и спец. - Уральск, 1991. - С. 61-63. (Соавт.: Т. Т. Есенгалиев, К. Е. Ерболатов).

1992

31. Испытания азинпрола в эксперименте и в условиях производства // Терапия и профилактика паразитов сельскохозяйственных животных. - Алма-Ата, 1992. - С. 165-173. (Соавт.: М. Н. Белоусов, Т. Т. Есенгалиев, В. Б. Ястреб).

32. Рекомендации по борьбе профилактике туберкулеза, бруцеллеза некоторых abortогенных инфекционных и гельминтозных заболеваний сельскохозяйственных животных в хозяйствах Уральской области. - Уральск, 1992. – С. 33-37. (Соавт.: Т. Т. Есенгалиев, А. Г. Каржауов).

1993

33. Антгельминтная резистентность у нематод овец // Тез. докл. XXV-науч.-практ. конф. проф.-преп. состава Зап.-Казахст. СХИ. - Уральск, 1993. - С. 69. (Соавт.: Р. С. Кармалиев).
34. Ветеринарные советы фермерам овцеводам. - Уральск, 1993. – 54 с. (Соавт.: Г. Г. Абсатиров, А. А. Абуталип).

1994

35. Мероприятие по борьбе с эхинококкозом и ценурозом сельскохозяйственных животных в Казахстане: рекомендации. - Алматы, 1994. – 20 с. (Соавт.: В. Т. Рамазанов, А. С. Каскакбаев, Я. М. Кереев).
36. Эффективность аверсекта при псороптозе овец: информ. листок № 1-94 / Зап.-Казахст. ЦНТИ. - Уральск, 1994. – С. 3. (Соавт.: Р. С. Кармалиев).

1995

37. Антгельминтики и их применение в ветеринарии // Зап.-Казахст. ЦНТИ. - Уральск, 1995. – 29 с. (Соавт.: Р. С. Кармалиев, И. К. Ашетов).
38. Западно-Казахстанская научно-исследовательская ветеринарная станция // Казахский науч.-исслед. ветер. институт. - Алматы, 1995. - С.175-181.
39. Эффективность антгельминтиков при стронгилятозах пищеварительного тракта овец // Эпизоотология и профилактика паразитозов сельскохозяйственных животных. - Алматы, 1995. - С. 141-144. (Соавт.: Р. С. Кармалиев, Т. Т. Есенгалиев, К. М. Мушилов).

1996

40. Антгельминтики при эхинококкозе и других тениидозах собак: информ. листок / Зап.-Казахст. ЦНТИ. - Уральск, 1996. – 3 с. (Соавт.: Р. С. Кармалиев).
41. Проведение ветеринарных профилактических и диагностических мероприятий в коневодстве: информ. листок № 30-96 / Зап.-Казахст. ЦНТИ. - Уральск, 1996. – 4 с.

(Соавт.: Р. С. Кармалиев, Г. Г. Абсатиров, Е. К. Туяшев, М. Г. Гусманов).

42. Проведение ветеринарных профилактических и диагностических мероприятий в скотоводстве: информ. листок № 33-96 / Зап.-Казахст. ЦНТИ. - Уральск, 1996. – 3 с. (Соавт.: Р. С. Кармалиев, Г. Г. Абсатиров, Е. К. Туяшев, М. Г. Гусманов).
43. Проведение профилактических противоэпизоотических мероприятий у плотоядных: информ. листок № 32-96 / Зап.-Казахст. ЦНТИ. – Уральск, 1996. – 3 с. (Соавт.: Р. С. Кармалиев, Г. Г. Абсатиров, Е. К. Туяшев, М. Г. Гусманов).
44. Проведение профилактических противоэпизоотических мероприятий в свиноводстве: информ. листок № 31-96 / Зап.-Казахст. ЦНТИ. - Уральск, 1996. – 4 с. (Соавт.: Р. С. Кармалиев, Г. Г. Абсатиров, Е. К. Туяшев, М. Г. Гусманов).
45. Технологическая карта проведения ветеринарных профилактических мероприятий в овцеводстве: информ. листок № 29-96 / Зап.-Казахст. ЦНТИ. – Уральск, 1996. – 4 с. (Соавт.: Р. С. Кармалиев, Г. Г. Абсатиров, Е. К. Туяшев, М. Г. Гусманов).
46. Технологическая карта проведения ветеринарных профилактических мероприятий в верблюдоводстве: информ. листок № 28-96 / Зап.- Казахстан. ЦНТИ. - Уральск, 1996. – 3 с. (Соавт.: Р. С. Кармалиев, Г. Г. Абсатиров, Е. К. Туяшев, М. Г. Гусманов).

1997

47. Западно-Казахстанской научно-исследовательской ветеринарной станции – 100 лет // Эпизоотология и профилактика заразных болезней сельскохозяйственных животных. - Алматы, 1997. - С. 3-9. (Соавт.: А. Р. Сансызбай).
48. Инвазированность собак гельминтами в Западно-Казахстанской области // Эпизоотология и профилактика заразных болезней сельскохозяйственных животных. - Алматы, 1997. - С. 234-237. (Соавт. Р. С. Кармалиев).

1999

49. Динамика зараженности овец нематодами в Западно-Казахстанской области // Инфекционные и паразитарные

- болезни сельскохозяйственных животных. - Алматы, 1999. - С. 107-110. (Соавт.: Р. С. Кармалиев).
50. Зараженность сайгаков кишечными гельминтами в Западном Казахстане // Инфекционные и паразитарные болезни сельскохозяйственных животных. - Алматы, 1999. - С. 249-252. (Соавт.: Р. С. Кармалиев).
51. Профилактика и меры борьбы с дирофиляриозом собак в Западно-Казахстанской области: рекомендации. - Уральск, 1999. - 6 с. (Соавт.: Р. С. Кармалиев, К. М. Мусилов, В. Н. Чемоданов).
52. Тениидозы человека и животных в Западно-Казахстанской области профилактика и меры борьбы с ними // Мат. междунар. науч.-практ. конф. – Уральск, 1999. - С. 206-207. (Соавт.: Р. С. Кармалиев).
53. Эхинококкоз и меры борьбы с ними: плакат. - Уральск, 1999. (Соавт.: Р. С. Кармалиев, Б. С. Имашев).
54. Эхинококкоз сельскохозяйственных животных в Западно-Казахстанской области // Инфекционные и паразитарные болезни сельскохозяйственных животных. - Алматы, 1999. - С. 249-252. (Соавт.: Р. С. Кармалиев).

2000

55. Эхинококкоз сельскохозяйственных животных в Западно-Казахстанской области и его профилактика // Роль ветеринарной науки в развитии животноводства. - Алматы, 2000. - С. 42-45. (Соавт.: Р. С. Кармалиев).
56. Сравнительное испытание антигельминтиков при эхинококкозе собак // Научное обеспечение мероприятия по борьбе с инфекционными болезнями сельскохозяйственных животных в Казахстане. - Алматы, 2000. - С. 420-425. (Соавт.: Р. С. Кармалиев, Э. Х. Даугалиева, И. А. Архипов, П. П. Диденко).

2001

57. Эхинококкоз в Западно-Казахстанской области // Проблемы ветеринарной науки и практики в современных условиях: мат. междунар. науч.-практ. конф. посвящ. 10-летию Независимости РК: сб. науч. тр. КазНИВТ. - Алматы, 2001. - Т. XIX. - С. 408-412.

2002

58. Ветеринария ісінің мемлекеттен тыс түрін ұйымдастыру пәнінен оқу бағдарламасы. - Орал, 2002. - 11 б. (Серіктес автор: Г. Г. Абсатиров).

2003

59. Внедрение противозхинококковых научных разработок в сельских округах Западно-Казахстанской области // Состояние и перспективы развития ветеринарной науки и практики: мат. междунар. науч. - практ. конф. посвящ. гос. программе «АУЛ». - Алматы, 2003. - С. 253-260.

60. Гельминты собак, кошек и их эпизоотологическое значение // Развитие народного хозяйства в Западном Казахстане: потенциал, проблемы и перспективы, посвящ. 40-летию Западно-Казахстанского аграрно-технического университета им. Жангир хана. - Уральск: ЗКАТУ им. Жангир хана, 2003. - С. 297-298.

61. К вопросу о гельминтофауне диких плотоядных в Западно-Казахстанской области // Состояние и перспективы развития ветеринарной науки и практики: мат. междунар. науч.-практ. конф. посвящ. гос. программе «Аул». - Алматы, 2003. - С. 260-263. (Соавт.: З. Г. Куракова).

2004

62. Кадастровая систематизация очагов эхинококкоза в Западно-Казахстанской области // Официальный бюллетень Государственной санитарно-эпидемиологической службы Республики Казахстан. - Алматы, 2004. - С. 48-50. (Соавт.: Б. К. Киреева, Б. Т. Хайреденова).

63. Опыт борьбы с ларвальными цестодами в сельском округе «Подстепное» // Вестник науки Костанайского государственного университета имени А. Байтурсынова. - 2004. - С. 75-78.

64. Современное состояние и перспективные направления специфической профилактики бруцеллеза животных в Казахстане: аналит. обзор / Зап.-Казахст. ЦНТИ. - Уральск, 2004. - С. 38. (Соавт.: В. Б. Тен, А. А. Абуталип).

65. Эпизоотическая ситуация по эхинококкозу животных и людей в Западно-Казахстанской области // Народное хозяйство Западного Казахстана: состояние и перспективы развития: мат. междунар. науч.-практ. конф. посвящ. году России в Казахстане и 50-летию освоения целинных и

- залежных земель (11-12 июня 2004 г.). – Уральск: ЗКАТУ им. Жангир хана, 2004. - С. 234-235.
66. Эхинококкоз, цикл развития и мероприятия: плакат. - Алматы, 2004. (Соавт.: Я. М. Кереев, М. К. Жантуриев, Х. Ибрагимов).
67. Эхинококкоздын даму айналымы және шаралары: плакат. - Алматы, 2004. (Серіктес авторлар: Я. М. Кереев, М. К. Жантуриев, Х. Ибрагимов).

2005

68. Библиографический указатель научных и методических трудов по паразитозам. – Алматы, 2005. – 89 с. (Соавт.: Я. М. Кереев, Г. С. Шабдарбаева, В. А. Держинский, М. К. Жантуриев, М. Ж. Сулейменов, М. С. Сабанчиев, Т. Т. Сулейменов).
69. Гельминты домашних и диких плотоядных в Западном Казахстане // Сохранение окружающей среды-важнейшая проблема современности: мат. междунар. науч.-практ. конф. (24-25 июня 2005 г.). – Уральск: ЗКАТУ им. Жангир хана, 2005. – Ч. I. - С. 334-335. (Соавт.: З. Г. Куракова).
70. Диагностика эхинококкоза животных // Актуальные вопросы диагностики болезни животных: мат. 2-ой междунар. конф. – Алматы: КазНАУ, 2005 - С. 429-435. (Соавт.: Я. М. Кереев).
71. Методические рекомендации по постановке реакции иммунофлуоресценции для диагностики бруцеллеза животных. - Уральск, 2005. – 10 с. (Соавт.: А. А. Абуталип, Б. В. Тен, А. Л. Воробьев, А. А. Султанов, Ш. А. Барамова, М. Г. Гусманов, Т. К. Султанов, Л. Ж. Уалиев).
72. Прижизненная диагностика эхинококкоза // Современное состояние и актуальные проблемы развития ветеринарной науки и практики: мат. междунар. науч.-практ. конф. посвящ. 100-летию института (15-16 сентября 2005 г.). - Алматы, 2005. - Т. 2. - С. 158-162.
73. Профилактика эхинококкоза Западно-Казахстанской области // Аграрная наука сельскохозяйственному производству Сибири, Монголии, Казахстана и Киргизстана: тр. 8-й междунар. науч.-практ. конф. (Барнаул, 26-28 июля 2005 г.). - Новосибирск, 2005. - Т. 2. - С. 229-307.

- 74.Рекомендации по специфической профилактике бруцеллеза верблюдов (в спец. хозяйствах и хозяйствах со смешанным содержанием животных). - Уральск, 2005. – 18 с. (Соавт.: А. А. Абуталип, Б. В. Тен, А. А. Султанов, А. Л. Воробьев, Р. Д. Сейдахметова, М. Г. Гусманов, Л. Ж. Уалиев, Т. К. Султанов).
- 75.Рекомендации по профилактике эхинококкоза сельскохозяйственных животных в Западно-Казахстанской области. - Уральск, 2005. – 18 с. (Соавт.: Я. М. Кереев, З. Г. Куракова, А. А. Абуталип, А. С. Ярлыгасимов, Б. К. Киреева).
- 76.Эхинококкоз собак, животных и их санитарное и экономическое значение // Сохранение окружающей среды-важнейшая проблема современности: мат. междунар. науч.-практ. конф. (24-25 июня 2005 г.). – Уральск: ЗКАТУ им. Жангир хана, 2005. – Ч. I. - С. 281 –283. (Соавт.: И. М. Абирова).

2006

- 77.Ветеринарлық биологиялық дәрілер: оқу-әдістемелік құрал. - Орал, 2006. – 21 б. (Серіктес авторлар: Я. М. Кереев, Г. Г. Абсатиров).
- 78.Влияние кастрации мужских особей приотарных собак на зараженность эхинококкозом в условиях отгонного животноводства // Актуальные проблемы диагностики, терапии и профилактики болезни домашних животных. - Воронеж, 2006. - С. 97-99.
- 79.Годовая динамика численности и межвидовые отношения гельминтов у собак в Западно-Казахстанской области // Индустриально-инновационная политика: состояние и перспективы развития: мат. междунар. науч.-практ. конф. Уральск: ЗКАТУ им. Жангир хана, 2006. – Ч. II. - С. 110-113. (Соавт.: Н. Е. Тарасовская).
- 80.Ларвальды цестодоздардың алдын алу шаралары // Жаршы. – 2006. - № 2. - Б. 14-17.
- 81.Основные гельминтозы овец и меры борьбы в Республике Казахстан: рекомендации. – Алматы, 2006. – 32 с. (Соавт.: М. Ж. Сулейменов, Б. К. Серикбаева, Я. М. Кереев, А. М. Абдыбекова).

- 82.Рекомендации по проведении профилактических и оздоровительных мероприятий при бруцеллезе мелкого рогатого скота. - Алматы, 2006. – 17 с. (Соавт.: Е. К. Канжигитов, А. А. Султанов).
- 83.Рекомендации по проведении профилактических и оздоровительных мероприятий при бруцеллезе верблюдов. Алматы, 2006. – 16 с. (Соавт.: А. А. Абуталипов, Б. В. Тен, Г. Г. Абсатиоров).
- 84.Роль домашних и диких животных, эпизоотология, эпидемиология эхинококкоза и других тениидозов Западно-Казахстанской области // Степи Северной Евразии 4-ый междунар. симп. - Оренбург, 2006. - С. 776-778. (Соавт.: Н. Майканов, З. Г. Куракова).
- 85.Становление ветеринарии Уральской области (1840-1917 гг.) // Индустриально-инновационная политика: состояние и перспективы развития: мат. междунар. науч.-практ. конф. Уральск: ЗКАТУ им. Жангир хана, 2006. – Ч. II. - С. 107-110. (Соавт.: А. А. Абуталип, Н. Ж. Жанжигитова).

2007

- 86.Батыс Қазақстан облысында мал арасындағы жұқпалы аурулар мен паразитоздардың қазіргі жағдайы // Экономические аспекты развития народного хозяйства Западного Казахстана: мат. междунар. науч.-практ. конф. – Уральск: ЗКАТУ им. Жангир хана, 2007. - Б. 165-167. (Соавт.: Я. М. Кереев, А. Г. Каржауов).
- 87.К истории Западно-Казахстанской научно-исследовательской ветеринарной станции // Экономические аспекты развития народного хозяйства Западного Казахстана: мат. междунар. науч.-практ. конф. – Уральск: ЗКАТУ им. Жангир хана, 2007. - С. 239-241. (Соавт.: А. А. Абуталип, Г. Г. Абсатиоров).
- 88.Описторхозға қысқаша әдеби шолу // Батыс Қазақстанда халық шаруашылығын дамытудың экономикалық аспектілері: халықаралық ғылыми-практ. конф. материалдары. – Орал: Жәңгір хан атындағы БҚАТУ, 2007. - Б. 211-213. (Серіктес авторлар.: А. У. Сабыржанов, Б. К. Киреева, Я. М. Кереев).
- 89.Способы и средства дезинвазии в природных и антропогенных очагах эхинококкоза // Вестник Кыргызского

научно-исследовательского института животноводства, ветеринарии и пастбищ им. Арстанбека Дуишеева. - 2007. - № 2. - С. 198-201.

90. Эпизоотология эхинококкоза // Мат. междунар. науч.-практ. конф. посвящ. 95-летию со дня рождения академика И. И. Синягина. - Новосибирск, 2007. - С. 545-554. (Соавт.: Н. Е. Тарасовская).

2008

91. Батыс Қазақстанда эхинококкоздың экологиялық-эпизоотологиялық жағдайы // Жаршы. - 2008. - № 9. - Б. 27-29.
92. Возрастная динамика зараженности овец ларвальным эхинококкозом в Западно-Казахстанской области // Вестник сельскохозяйственной науки Казахстана. - 2008. - № 9. - С. 50-52.
93. Впервые зарегистрировано саркоцистоз овец в Западном Казахстане // Ғылым және білім. - 2008. - № 3. - С. 50-53. (Соавт.: Я. М. Кереев, Н. Т. Абекешев).
94. Етқоректілер паразитоздарынан «Малдәрігері кинолог-паразитолог» мамандары сақтандырады // Жаршы. - 2008. - № 5. - Б. 46-48. (Серіктес авторлар: Я. М. Кереев, З. Г. Куракова, Б. К. Киреева).
95. Испытание овоцидной эффективности карбамида в фекальной среде // Ғылым және білім. - 2008. - № 2. - С. 37-39. (Соавт.: Я. М. Кереев, А. М. Абдыбекова, Н. Е. Тарасовская).
96. Кастрация мужских особей животных как способ оздоровления и профилактики глистных инвазий // Инновация в аграрном секторе Казахстана: мат. междунар. науч.-практ. конф. посвящ. 75-летию академика К. С. Сабденова. - Алматы, 2008. - С. 788-792.
97. К вопросу о превентивных лечебно-профилактических противогельминтных мероприятиях // Вестник СГУ им. Шакарима. - 2008. - № 1. - С. 267-272.
98. К проблеме химической кастрации домашних животных // Вестник СГУ им. Шакарима. - 2008. - № 4. - С. 252-257.
99. Методические указания по ветеринарно-санитарным мероприятиям против эхинококкоза животных. - Уральск,

2008. – 12 с. (Соавт.: Я. М. Кереев, А. М. Абдыбекова, Н. Е. Тарасовская, З. Г. Куракова).

100. Структура и классификация природных и антропогенных очагов эхинококкоза // Исследования, результаты. - 2008. - № 3. – С. 257-259.
101. Экологические меры профилактики гельминтозов в Западно-Казахстанской области // Исследования, результаты. - 2008. - № 2. - С.180-183.

2009

102. Ит эхинококкозын анықтау әдістері // АӨК мәселесі - жастар мәселесі: ғылыми-теориялық студенттер және магистранттар конф. мат. – Орал: Жәңгір хан атындағы БҚАТУ, 2009. - I бөлім. - Б. 105-106. (Авторлық серіктес: А. Т. Ермаханова).
103. Научные основы борьбы с эхинококкозом в Западном Казахстане: дисс...д-ра вет. наук / Шалменов Малик Шалменович. - Алматы, 2009. – 276 с.
104. Научные основы борьбы с эхинококкозом в Западном Казахстане: автореф. дис... д-ра вет. наук / Шалменов Малик Шалменович. - Алматы, 2009. - 50 с.
105. Рост и развитие молодняка верблюдов-бактрианов в ТОО "Ханская Орда" // Ғылым және білім. - 2009. - № 2. - С. 65-67. (Соавт.: Ф. Б. Закирова, И. Н. Жубантаев, А. Т. Ермаханова).
106. Способы и средства дезинвазии в природных и антропогенных очагах гельминтозов // Аграрная наука - сельскому хозяйству IV междунар. науч.-практ. конф. - Барнаул, 2009. – С. 373-375. (Соавт.: Н. Е. Тарасовская, А. М. Абдыбекова, Я. М. Кереев).
107. Эхинококкоз и альвеококкоз животных в Западно-Казахстанской области // Актуальные вопросы социально-экономического развития и охраны окружающей среды в РК: мат. докл. науч. конф. – Кокшетау, 2009. - С. 151-154. (Соавт.: Н. С. Майканов, И. М. Абирова, А. Н. Поскребышева).

2010

108. Впервые на Западе Казахстана получен экспериментальный описторхоз кошек // Наука и образование. – 2010. - № 4 (21). – С. 85-87. (Соавт.: Я. М. Кереев, Ф. Х. Нуржанова, Б. М. Сидихов).
109. Инвазированность карповых рыб метацеркариями

- описторхиса в водоемах ЗКО // Наука и образование. – 2010. - № 4 (21). - С. 66-67. (Соавт.: Я. М. Кереев, Ф. Х. Нуржанова, Ж. Г. Лукманова).
110. Использование натуральных растительных и минеральных компонентов в симптоматическом и патогеническом лечении диарией у домашних плотоядных // Ғылым және білім. - 2010. - № 2. - С. 174-180. (Соавт.: Н. Е. Тарасовская, А. О. Мустафин).
111. Использование региональных лекарственных растений в решении стоматологических проблем у домашних животных // Наука и образование. - 2010. - № 1(18). - С. 174-178. (Соавт.: Н. Е. Тарасовская, А. О. Мустафин).
112. Краткая история паразитологии и роль ученых в ее развитии: плакат. - Уральск: ЗКАТУ им. Жангир хана. - 2010.
113. Қазақстанның батысында етқоректілер мен балықтардың описторхозынан ветеринарлық-санитарлық және медициналық гигиеналық сақтандыру туралы ұсыныс. – Орал, 2010. – 35 б. (Серіктес авторлар: Я. М. Кереев, Ф. Х. Нуржанова, Ж. Г. Лукманова, Б. Т. Сариев, Б. М. Сидихов, Ж. Б. Якупова).
114. Роль волков (*canis lupus* L.1758) в эпизоотологии и эпидемиологии природноочаговых инфекций и гельминтозов в Западно-Казахстанской области // Ғылым және білім. - 2010. - № 2. - С. 111-114. (Соавт.: Н. С. Майканов, И. М. Абирова, А. Н. Поскребышева).
115. Роль домашних животных в эпизоотологии эхинококкоза // Сборник научных трудов магистрантов. – 2010. - № 1(1). - С. 99 -103. (Соавт.: А. Г. Хайруллин, У. Б. Таубаев).
116. Сравнительный анализ распространения эхинококкоза в микрорайоне "Арман" и центральном рынке "Мирлан" г. Уральск // Место и роль молодежи в инновационном развитии экономики региона: мат. регион. науч.-практ. конф. студ. и магистр. посвящ. 65-летию Победы в Великой Отечественной войне. – Уральск: ЗКАТУ им. Жангир хана, 2010. - Ч. I. - С. 194-196. (Соавт.: А. Г. Хайруллин).
117. Схема органов животных с локализацией в них гельминтов и указанием их переносчиков: плакат. - Уральск: ЗКАТУ им. Жангир хана. - 2010.
118. Эколого-биологические основы функционирования

описторхоза в Урало-Кушумской оросительно-обводнительной системе Западно-Казахстанской области // Современные проблемы экологии и устойчивое развитие общества: междунар. науч.-практ. конф. – Уральск, 2010. - С. 181-184. (Соавт.: Я. М. Кереев, Ф. Х. Нуржанова, Б. М. Сидихов, Ж. Г. Лукманова, Б. Т. Сариев).

119. Эхинококкоз сельскохозяйственных животных и диких плотоядных семейства CANIDAE // Мат. междунар. науч.-практ. конф. – Саратов: ФГОУ ВПО, 2010. – С. 3-6. (Соавт.: И. М. Абирова, А. Н. Поскребышева, Н. С. Майканов).
120. Эхинококкоз животных (диагностика и меры борьбы с ним): рекомендации. – Уральск, 2010. – 13 с. (Соавт.: И. М. Абирова).

2011

121. Битинииды в верхней пойменной части реки Урал Западно – Казахстанской области (Bithiniidae) // Вестник СГАУ им. Н. И. Вавилова. – 2011. - № 12. – С. 42-44. (Соавт.: Б. М. Сидихов).
122. Впервые на Западе Казахстана получен экспериментальный описторхоз собак // Наука и образование. – 2011. - № 1 (22). – С. 101-103. (Соавт.: Я. М. Кереев, Ф. Х. Нуржанова, Б. М. Сидихов).
123. Гидрохимическая оценка поверхностных вод водоемов // Наука и образование. – 2011. - № 2 (23). - С.105-107. (Соавт.: Я. М. Кереев, Ж. Б. Якупова, Ф. Х. Нуржанова).
124. Инвазированность рыб семейства карповых метацеркариями описторхоза в водоемах Западно- Казахстанской области // Вестник СГАУ им. Н. И. Вавилова. – 2011. - № 1. – С. 42-43. (Соавт.: Б. М. Сидихов).
125. Ларвальные цестодозы овец и меры борьбы с ними в Западно-Казахстанской области: рекомендации. – Уральск: ЗКАТУ им. Жангир хана, 2011. – 17 с. (Соавт.: Р. А. Аманжол, С. Г. Канатбаев).
126. Лечебно-профилактические мероприятия в антропогенных и антропогенно индуцированных очагах эхинококкоза // Иртышский бассейн: современное состояние и проблемы устойчивого развития: мат. междунар. науч.-практ. конф. – Павлодар, 2011. – Т. II. – С. 163-168. (Соавт.: Н. Е. Тарасовская).

127. Методические рекомендации проведение ветеринарно-санитарных и лечебно профилактических мероприятий при описторхозе плотоядных. - Уральск, 2011. – 42 с. (Соавт.: Б. М. Сидихов).
128. Морфометрический анализ нематоды Rhabdias bufonis от разных видов бесхвостых амфибий // Наука и образование. – 2011. - № 2 (23). - С. 141-147. (Соавт.: Н. Е. Тарасовская, А. М. Абдыбекова).
129. Об участии ласки в чумном эпизоотическом процессе на территории Западно-Казахстанской области (2000-2009 годы) // Карантинные и зоонозные инфекции в Казахстане. -Алматы, 2011. – С. 54-55. (Соавт.: М. Ж. Берденов, Н. С. Майканов, А. А. Габбасов, И. М. Абирова).
130. Описторхоз цикл развития и мероприятия: плакат. – Уральск: ЗКАТУ им. Жангир хана, 2011.
131. Описторхоз даму сатысы мен шаралары: плакат. – Орал: Жәңгір хан атындағы БҚАТУ, 2011.
132. Основные гельминтозы животных и меры борьбы с ними в Западно-Казахстанской области: рекомендации. – Уральск: ЗКАТУ им. Жангир хана, 2011. – 24 с. (Соавт.: Р. А. Аманжол, С. Г. Канатбаев).
133. Распределение личинок Opisthorchis felinus у рыб в водоемах Западно-Казахстанской области // Российский паразитологический журнал. - 2011. – №4. – С. 70-72. (Соавт.: Я. М. Кереев, Ф. Х. Нуржанова, Б. М. Сидихов).
134. Результаты эпизоотологического мониторинга некоторых зооантропонозов в Западно-Казахстанской области // Ветеринария. – 2011. - № 1. - С. 36-38. (Соавт.: Г. Г. Абсатиров, Я. М. Кереев).
135. Рекомендации по ветеринарно-санитарной и медицинско-гигиенической профилактике описторхоза плотоядных и рыб на Западе Казахстана. – Уральск: ЗКАТУ им. Жангир хана, 2011. – 35 с. (Соавт.: Я. М. Кереев, Т. К. Мурзашев).
136. Структура и классификация природных и антропогенных очагов эхинококкоза // Иртышский бассейн: современное состояние и проблемы устойчивого развития: мат. междунар. науч.-практ. конф. – Павлодар, 2011. – Т. II. – С. 157-161. (Соавт.: Н. Е. Тарасовская).
137. Современное состояние эпизоотической ситуации водоемов

Западно-Казахстанской области по описторхозу // Теоретические и практические вопросы паразитологии: мат. докл. II юбилейной науч.-практ. конф. с междунар. участием, посвящ. 55-летию кафедры общей биологии с основами генетики и паразитологии КемГМА и 85-летию со дня рождения доктора биологических наук, проф. Е. Д. Логачева (26-27 мая 2011 г.). - Кемерово-Москва, 2011. - С. 34-37. (Соавт.: Д. М. Жатканбаева, Я. М. Кереев).

2012

138. Актуальность изучения влияния техногенных факторов на продукцию животноводства в ЗКО // Евразийская интеграция: роль науки и образования в реализации инновационных программ: мат. междунар. науч.-практ. конф. – Уральск: ЗКАТУ им. Жангир хана, 2012. - Ч. I. - С. 315-317. (Соавт.: Ж. Т. Усенов).
139. "Бромосепт-50" для дезинфекций в убойном цехе // Евразийская интеграция: роль науки и образования в реализации инновационных программ: мат. междунар. науч.-практ. конф. – Уральск: ЗКАТУ им. Жангир хана, 2012. - Ч. I. - С. 254-257. (Соавт.: Е. Р. Нуралиев, Ж. Ж. Колонбаев, А. А. Сарсентаева, С. М. Баянтасова).
140. Влияние пигментации остромордой лягушки на размеры нематод с различной локализацией // Вестник КазНУ /сер. биолог./ – 2012. - № 2 (54). – С. 64-70. (Соавт.: Н. Е. Тарасовская).
141. Влияние фонов остромордой лягушки на размеры нематод с различной локализацией // Вестник КазНУ / сер. биолог./ - 2012. - № 2 (54). – С. 71-77. (Соавт.: Н. Е. Тарасовская).
142. Методические указания по выполнению курсовых работ по "Паразитологии и инвазионным болезням животных" для студентов специальности 5В120100-"Ветеринарная медицина". - Уральск: ЗКАТУ им. Жангир хана, 2012. - 35 с. (Соавт.: Я. М. Кереев, Н. Т. Абекешев, М. К. Бисенова).
143. Методические указания по прохождению исследовательской практики магистрантов специальности 6М120200-"Ветеринарная санитария". - Уральск: ЗКАТУ им. Жангир хана, 2012. - 20 с. (Соавт.: Г. Г. Абсатиров).
144. Методические указания по прохождению

- профессиональных практик студентов специальности 5В120200-"Ветеринарная санитария". - Уральск: ЗКАТУ им. Жангир хана, 2012. - 20 с. (Соавт.: Б. Е. Нургалиев, С. М. Баянтасова, Ж. Т. Усенов).
145. Методические указания по итоговой государственной аттестации магистрантов специальности 6М120200-"Ветеринарная санитария". - Уральск: ЗКАТУ им. Жангир хана, 2012. - 14 с. (Соавт.: У. Б. Таубаев, Г. Г. Есенгалиев, С. М. Баянтасова).
146. Методические указания к подготовке и защите магистерской диссертации по специальности 6М120200 «Ветеринарная санитария». – Уральск: ЗКАТУ им. Жангир хана, 2012. – 38 с. (Соавт.: Г. Г. Есенгалиев).
147. Опыт борьбы с блохами // Евразийская интеграция: роль науки и образования в реализации инновационных программ: мат. междунар. науч.-практ. конф. – Уральск: ЗКАТУ им. Жангир хана, 2012. - Ч. I. - С. 250-253. (Соавт.: Е. Р. Нуралиев, Ж. Ж. Колонбаев, А. А. Сарсентаева, С. М. Баянтасова).
148. Программа вступительных экзаменов в магистратуру по специальности 6М120200-"Ветеринарная санитария". - Уральск: ЗКАТУ им. Жангир хана, 2012. - 14 с. (Соавт.: У. Б. Таубаев, Г. Г. Абсатиров).
149. Программа итоговой государственной аттестации студентов специальности 051202/5В120200-"Ветеринарная санитария". - Уральск : ЗКАТУ им. Жангир хана, 2012. - 41 с. (Соавт.: Г. Г. Абсатиров, Г. Г. Есенгалиев, Н. Т. Абекешев, С. М. Баянтасова, М. Г. Гусманов, Н. Е. Нургалиев, М. М. Саденов, З. С. Айтпаева, А. Ф. Тулегенова).
150. Студенттердің кәсіби практикадан өтуі бойынша әдістемелік нұсқау. – Орал: Жәңгір хан атындағы БҚАТУ, 2012. – 19 б. (Серіктес авторлар: Б. Е. Нургалиев, С. М. Баянтасова, Ж. Т. Усенов).
151. Экспериментальное получение у хомяка марит гельминтов *opisthorchis felineus* // Байтурсиновские чтения: мат. междунар. науч.-практ. конф. – Костанай, Костанайский Государственный университет им. А. Байтурсинова. - 2012. - С. 27-30. (Соавт.: Б. М. Сидихов).
152. 5В120200-"Ветеринарлық санитария" мамандығы

- студенттерінің кәсіби практикадан өтуі бойынша әдістемелік нұсқау. - Орал : Жәңгір хан атындағы БҚАТУ, 2012. - 19 б. (Серіктес авторлар: Б. Е. Нургалиев, С. М. Баянтасова, Ж. Т. Усенов).
153. 6М120200-"Ветеринарлық санитария" мамандығы бойынша магистратураға түсушілерге арналған емтихан бағдарламасы. - Орал: Жәңгір хан атындағы БҚАТУ, 2012. - 16 б. (Серіктес авторлар: Я. М. Кереев, С. М. Баянтасова).
154. 6М120200-"Ветеринарлық санитария" мамандығы магистранттарының зерттеу практикадан өту бойынша әдістемелік нұсқау. - Орал: Жәңгір хан атындағы БҚАТУ, 2012. - 18 б. (Серіктес авторлар: Г. Г. Абсатиров, Н. Т. Абекешев).
155. 6М120200-"Ветеринарлық санитария" мамандығы магистранттарын қорытынды мемлекеттік аттестаттау бойынша әдістемелік нұсқау. - Орал: Жәңгір хан атындағы БҚАТУ, 2012. - 14 б. (Серіктес автор: Ғ. Ғ. Есенғалиев).
156. 6М120200-"Ветеринарлық санитария" мамандығы бойынша магистерлік диссертацияны орындау мен қорғауға арналған әдістемелік нұсқау. - Орал: Жәңгір хан атындағы БҚАТУ, 2012. - 35 б. (Серіктес авторлар: У. Б. Таубаев, А. К. Днекешев, Г. Г. Есенғалиев).
157. 5В120100-"Ветеринарлық медицина" мамандығы студенттерінің "Паразитология және инвазиялық аурулар" пәнінен курстық жұмысты орындауға арналған әдістемелік нұсқаулар. - Орал : Жәңгір хан атындағы БҚАТУ, 2012. - 24 б. (Серіктес автор: Н. Т. Абекешев).
158. 051202/5В120200-"Ветеринарлық санитария" мамандығының бакалавриат студенттерін қорытынды мемлекеттік қорытынды аттестаттау бағдарламасы. - Орал : Жәңгір хан атындағы БҚАТУ, 2012. - 39 б. (Серіктес авторлар: Г. Г. Абсатиров, Г. Г. Есенғалиев, Н. Т. Абекешев, С. М. Баянтасова, М. Г. Гусманов, Б. Е. Нургалиев, М. М. Саденов, З. С. Айтпаева, А. Ф. Тулегенова).

2013

159. Батыс Қазақстан облысының Казталов ауданындағы эхинококкоздың алдын алу шараларын жетілдірі // Ғылымдағы заманауи интеграциялық басымдылықтар: зерттеуден инновацияға дейін: Жәңгір хан атындағы БҚАТУ

- 50 жылдық мерейтойына арналған халықаралық ғылыми-практик. конф. материалдары. - Орал: Жәңгір хан атындағы БҚАТУ. - 2013. - I Бөлім. - Б. 387-389. (Серіктес автор: Н. Ж. Кадырова).
160. Ветеринарная санитария на объектах ветеринарного надзора: учеб. пособие для магистрантов и докторантов. - Уральск: ЗКАТУ им. Жангир хана, 2013. - 221 с. (Соавт.: И. М. Абирова).
161. Гельминтозы и их эпизоотологическое значение // Современные интеграционные приоритеты науки: от исследований до инноваций: мат. междунар. науч-практ. конф. посвящ. 50-летию ЗКАТУ им. Жангир хана. - Уральск: ЗКАТУ им. Жангир хана. - 2013. - Ч. I. - С. 390-392. (Соавт.: М. Ж. Сулейменов).
162. Диагностика метацеркариев рыб, выловленных водоемах Западно-Казахстанской области // Ветеринария. - 2013. - № 6 (34). - С. 52-53. (Соавт.: Ф. Х. Нуржанова, Г. Г. Абсатиров, Я. М. Кереев).
163. Құстардың кокцидиозын глютекспен дезинвазиялау // Ветеринария. - 2013. - № 1. - С. 47-50. (Серіктес автор: Е. Р. Нуралиев).
164. Методические указания по выполнению курсовой работы по специальности 6М120200-"Ветеринарная санитария". - Уральск ЗКАТУ им. Жангир хана, 2013. - 25 с. (Соавт.: Я. М. Кереев, Б. Е. Нурғалиев, Г. Г. Есенғалиев).
165. Методические указания к выполнению лабораторных работ по дисциплине "Паразитология и инвазионные болезни животных" для студентов специальности 5В120100-"Ветеринарная медицина". - Уральск: ЗКАТУ им. Жангир хана, 2013. - 42 с. (Соавт.: Н. Т. Абекешев).
166. Методические указания для практических занятий по дисциплине "Ветеринарное законодательство и нормативные документы" для студентов специальности 051202, 5В120200-"Ветеринарная санитария". - Уральск: ЗКАТУ им. Жангир хана, 2013. - 75 с. (Соавт.: М. Г. Гусманов, Ж. Т. Усенов).
167. Ветеринарлық медицина, ветеринарлық санитария мамандығының магистранттарына, докторанттарына арналған оқу құралы. - Орал, 2013. – 91 б. (Серіктес авторлар: Н. Т. Абекешев, Б. Қ. Ибраев).

168. Орал қаласы және оның аумағындағы етқоректі үй жануарларының гельминтофаунасы // Ғылымдағы заманауи интеграциялық басымдылықтар: зерттеуден инновацияға дейін: Жәңгір хан атындағы БҚАТУ 50 жылдық мерейтойына арналған халықаралық ғылыми-практ. конф. материалдары. - Орал: Жәңгір хан атындағы БҚАТУ. - 2013. - I Бөлім. - Б. 392-395. (Серіктес автор: Г. И. Тулегенова).
169. "Паразитология және инвазиялық аурулар" пәнінен 5В120100-"Ветеринариялық медицина" мамандығындағы студенттерге зертханалық жұмыс жүргізуге арналған әдістемелік нұсқау. - Орал: Жәңгір хан атындағы БҚАТУ, 2013. - 71 б. (Серіктес авторлар: Н. Т. Абекешев, М. К. Бисенова).
170. Паразитология и инвазионные болезни животных. В 2-х ч. Ч. 1.: учебник для студ. вет. спец. вузов. - Уральск : ЗКАТУ им. Жангир хана, 2013. - 246 с. (Соавт.: Я. М. Кереев, З. С. Айтпаева).
171. Паразитология и инвазионные болезни животных. В 2-х ч. Ч. 2.: учебник для студ. вет. спец. вузов. - Уральск: ЗКАТУ им. Жангир хана, 2013. - 172 с. (Соавт.: Я. М. Кереев, З. С. Айтпаева).
172. Патоморфология эхинококкоза овец // Ветеринария. - 2013. - № 1. - С. 65-69. (Соавт.: Ж. М. Валиева, А. З. Мауланов, Н. Б. Сарсембаева).
173. Программа вступительного экзамена по специальности докторантуры 6D120200-"Ветеринарная санитария". - Уральск: ЗКАТУ им. Жангир хана, 2013. - 14 с. (Соавт.: У. Б. Таубаев, Г. Г. Абсатиров, С. М. Баянтасова, Г. Г. Есенгалиев).
174. Результаты сравнительного исследования продукции животноводства в районах техногенного воздействия // Наука и образование. - 2013. - № 1 (30): Приложение. - С. 83-88. (Соавт.: Ж. Т. Усенов).
175. Эпизоотическая ситуация по описторхозу и ее эпидемическая проекция в Западно-Казахстанской области // Наука и образование. - 2013. - № 2. - С. 71-73. (Соавт.: Г. Г. Абсатиров, А. А. Сергалиева).
176. EXPERIMENTAL REPRODUCTION OPISTORHOSIS IN

НАMSTER // Наука и образование. - 2013. - № 3 (32). - С. 57-60. (Соавт.: Г. Г. Абсатиров, Ф. Х. Нуржанова, М. Г. Какишев, Н. С. Кинауатов).

177. Pathomorphology of Echinococcosis of Sheep in Kazakhstan // Global Veterinaria. - 2013. - Vol. 10 (6). - P. 692-696. (Co-avtor: Zh. M. Valiyeva, N. B. Sarsembaeva, A. Z. Maulanov, B. E. Nurgaliyev).
178. 6D120200-"Ветеринарлық санитария" мамандығы бойынша PhD докторантураға түсушілерге арналған емтихан бағдарламасы. - Орал: Жәңгір хан атындағы БҚАТУ, 2013. - 17 б. (Серіктес авторлар: Ғ. Ғ. Есенғалиев, С. М. Баянтасова).
179. 6M120200-"Ветеринарлық санитария" мамандығы бойынша курстық жұмысты орындауға арналған әдістемелік нұсқау. - Орал: Жәңгір хан атындағы БҚАТУ, 2013. - 26 б. (Серіктес авторлар: Ғ. Ғ. Есенғалиев, Б. Е. Нурғалиев).

2014

180. Батыс Қазақстан облысының Казталов ауданы Әжібай ауылдық округіндегі "Арай" шаруа қожалығындағы эхинококкоздың алдын алу шараларын жетілдіру // Отандық етті бағыттағы ірі қараның заманауи жағдайда дамуының өзекті мәселелері (Еуразиялық экономикалық одақ құру туралы Келісімге қол қойылуы аясында): халықаралық ғылыми-практ. конф. материалдары. - Орал: Жәңгір хан атындағы БҚАТУ. - 2014. - Б. 344-347. (Серіктес авторлар: Ж. Е. Кенжеғалиев, М. Ж. Шоныраев).
181. Батыс Қазақстан облысы Қаратөбе ауданы бойынша қой мониезиозының алдын алу шараларын жетілдіру // Отандық етті бағыттағы ірі қараның заманауи жағдайда дамуының өзекті мәселелері (Еуразиялық экономикалық одақ құру туралы Келісімге қол қойылуы аясында): халықаралық ғылыми-практ. конф. материалдары. - Орал : Жәңгір хан атындағы БҚАТУ. - 2014. - Б. 348-351. (Серіктес автор: М. Б. Тулепбергенова).
182. Батыс Қазақстан облысы Казталов ауданы иттерінің гельминттермен залалдануы // Ғылым және білім. - 2014. - № 4 (37). - Б. 76-80. (Серіктес автор: М. Ж. Шоныраев).
183. Батыс Қазақстан Казталов ауданында иттердің гельминттермен залалдану деңгейі // Ізденістер, нәтижелер. – 2014. - № 1. – Б. 81-83. (Серіктес автор: Н. Ж. Кадырова).

184. К эпизоотологии и профилактике эхинококкоза в Западном Казахстане // Ғылым жаршысы. – 2014. - № 1. – С.18-25.
185. Орал қаласындағы иттердің токсокарозға шалдығу деңгейі // С. Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университетінің ғылым жаршысы. - 2014. - № 1(80). - Б. 18-25. (Серіктес авторлар: Г. И. Тулегенова, Д. Т. Тажбаева).
186. Паразитология и инвазионные болезни животных: учебник. - Алматы : Ассоциация вузов РК, 2014. – 495 с. (Соавт.: Я. М. Кереев, З. С. Айтпаева).
187. Рекомендации по профилактике и терапии стронгилятозов пищеварительного тракта овец в Западно-Казахстанской области. – Уральск: ЗКАТУ им. Жангир хана, 2014. (Соавт.: Р. А. Аманжол, А. М. Сулейменов, Д. Т. Тажбаева, И. М. Абирова).
188. Русско-казахский словарь терминов по общей ветеринарной и экологической паразитологии [Текст] = Жалпы ветеринарлық және экологиялық паразитология терминдерінің орысша-қазақша түсіндірме сөздігі. - Уральск: ЗКАТУ им. Жангир хана, 2014. - 222 с. (Соавт.: Н. Е. Тарасовская).
189. Эпизоотолого-эпидемиологический анализ зоонозных гельминтозов в Западных регионах Казахстана // Ғылым жаршысы. – 2014. - № 1. – С. 18-25. (Соавт.: Г. С. Шабдарбаева, А. М. Абдыбекова, Ж. Ж. Шапиева).

2015

190. Батыс Қазақстан облысының Қаратөбе ауданы «Нұрберген» шаруа қожалығындағы қойлардың мониезиозбен зақымдалу деңгейі // Ғылым және білім. – 2014. - № 1 (38). – Б. 119-121. (Серіктес автор: М. Б. Тулепбергенова).
191. Гиподерматоз крупного рогатого скота // Жайық ветеринары. – 2015. - № 1(81).
192. Профилактика эймерии кур // Молодежь и наука в современном мире: мат. респ.науч.-практ. конф. студентов и магистрантов: посвящ. 550-летию Казахского ханства и 70-летию Победы в Великой Отечественной войне (26-27 марта 2015 г.). - Уральск: ЗКАТУ им. Жангир хана. - 2015. - Ч. I. - С. 372-37. (Соавт.: А. Р. Сарбаева).
193. Haematological, Biochemical and Immunomorphologic Changes in dogs with Melanoma and Melanocytoma // BIOSCIENCES BIOTECHNOLOGY RESEARCH ASIA. - 2015. - Vol. 12 (1). -

P. 321-326. (Co-avtor: N. S. Montayeva, K. Zh. Kushaliyev, M. G. Gusmanov, M. M. Sadenov).

194. Epizootiological characteristics of animal rabies in the west Kazakhstan region // *Biology and Medicine*. - 2015. Vol. 7:5. (Co-avtor: M. A. Svotina, G. G. Absatirov, A. A. Sidorchuk, A. M. Gulyukin).

2016

195. Батыс Қазақстан облысындағы эхинококкоздың эпизоотологиялық, эпидемиялық жағдайы // *Ғылым және білім*. - 2016. - № 4(45). - Б. 48-52. (Серіктес авторлар: Г. А. Елеуова, А. С. Сапарова).
196. Динамика развития эймериоза с учетом возраста молодняка // *Наука и образование*. - 2016. - № 2(43). - С. 86-90. (Соавт.: А. Р. Сарбаева).
197. Зооветеринарные требования к собакам в различных хозяйственных и частных структурах // *Сохранения и развитие собак породв казахские тазы и тобет: междунар. науч.-практ. конф.* - Алматы, 2016. - С. 366-373.
198. Рекомендации по ветеринарно-санитарной оценке продуктов убоя крупного и мелкого рогатого скота при эхинококкозе. – Уральск, 2016. (Соавт.: Н. Б. Сарсембаева, Ж. М. Валиева).
199. Эхинококкоз эпизоотологиясы және алдын алу шаралары // *XXI ғасырдағы инновация мен ғылымның дамуындағы жастардың рөлі: ЭКСПО-2017 арналған студ. және магистранттардың респуб. ғылыми-практ. конф. материалдары (31 наурыз)*. - Орал : Жәңгір хан атындағы БҚАТУ. - 2016. Б. I. - Б. 398-405.(Серіктес автор: Г. А. Елеуова).
200. Эпизоотолого-эпидемиологический мониторинг зоонозных гельминтозов // *PANEL, Recent Interests in Parasitology and Nutrition of Veterinary Field*. – 2016. - P. 33-44. (Соавт.: Г. С. Шабдарбаева, А. М. Абдыбекова).
201. Эхинококкоз: плакат. – Уральск, 2016.

2017

202. Histaminosis of Turkeys in Kazakhstan // *Journal of Progressive Research in Social Sciences*. - 2017. - № 2. - Vol. 5. - P. 389-397. (Co-avtor: G. Shabdarbayeva, B. Nurgazy, A. Ibazhanova, Zh. Kenzhebekova, D. Khussainov, S. Amirgaliyeva, G. Turganbayeva, G. Ahmetova, S. Usmangaliyeva).

Электронные учебные пособия

203. Ветеринарная санитария на объектах ветеринарного надзора [Электронный ресурс] : электронное учеб. пособие для магистрантов и докторантов спец.: 6М120200, 6D120200- "Ветеринарная санитария". - Уральск: Мультимедийная лаборатория "Парасат", 2014. (Соавт.: И. М. Абирова).
204. Нематодоздар [Электронный ресурс] : 6М120100, 6D120100- "Ветеринарлық медицина", 6М120200, 6D120200- "Ветеринарлық санитария" мамандығының магистр., докторант. арналған оқу құралы. - Электрон. дан. - Орал : Жәңгір хан атындағы БҚАТУ, 2013. (Соавт.: Н. Т. Абекешев, Б. Қ. Ибраев).

Авторские свидетельства

205. А. с. № 24303 Способ профилактики эхинококкоза у собак № 8381: Национального патентного ведомства РК 971126.1 от 29.12.1997.
206. А. с. № 47150 Способ получения инактивированной вакцины № 16785: МЮ Комитета по правам интеллектуальной собственности № 2004/1499.1 от 03.11.2004. – Астана, 2004. (Соавт.: А. Н. Михалев, Ә. Ә. Әбутәліп, К. М. Ынғайбекова, Т. К. Султанов, Л. Ж. Уалиев).
207. А. с. № 51022 Состав для дезинвазии яиц *Echinococcus granulosus* в фекалиях плотоядных и на объектах внешней среды № 18111: МЮ Комитета по правам интеллектуальной собственности 2005/1497.1 от 28.12.2005. - Астана, 2005. (Соавт.: А. М. Абдыбекова, Н. Е. Тарасовская).
208. А. с. № 51845 Состав для дезинвазии фекалий плотоядных и объектов окружающей среды от инвазионных элементов всех видов гельминтов № 18134: МЮ Комитета по правам интеллектуальной собственности 2005/1495.1 от 28.12.2005. – Астана, 2005. (Соавт.: А. М. Абдыбекова, Н. Е. Тарасовская, Я. М. Кереев).
209. А. с. № 52298 Состав для дезинвазии фекалий плотоядных № 18602; МЮ Комитетам по правам интеллектуальной собственности 2005/1494.1 от 28.12.2005. – Астана, 2005. (Соавт.: А. М. Абдыбекова, Н. Е. Тарасовская, Я. М. Кереев).

210. **А. с. № 70507** Способ искусственного заражения домашних собак описторхозом № 24075; МЮ Комитета по правам интеллектуальной собственности № 2010/1325.1 от 26.10.2010. – Астана, 2010. (Соавт.: Я. М. Кереев, Ф. Х. Нуржанова, Б. М. Сидихов).
211. **А. с.** Способ искусственного заражения домашних кошек описторхозом. Заявка о выдаче инновационного патента РК на изобретения № 2010/1325.1 от 26.10.2010. – Астана, 2010. (Соавт.: Я. М. Кереев, Ф. Х. Нуржанова).
212. **А. с. № 76386** Способ искусственного заражения хомяка описторхозом № (11) 26600: МЮ Комитета по правам интеллектуальной собственности № 2011/0860.1 от 01.08.2011. – Астана, 2011. (Соавт.: Я. М. Кереев, Б. М. Сидихов, Ф. Х. Нуржанова, Ж. Г. Лукманова, Б. Т. Сариев).
213. Заявка № 19868 от 18.10.2016. Способ диагностики описторхоза у собак.

Патенты

214. **Инновац. патент № 8381** Способ профилактики эхинококкоза у собак: заявка № 971126.1. Дата подачи заявки 29.12.1997.
215. **Инновац. патент РК** по заявке № 2004 / 1499.1.2005
Способ получения инактивированной вакцины (Соавт.: А. Н. Михалев, Ә. Ә. Әбутәліп, К. М. Ынғайбекова, М. Ж. Уалиев).
216. **Инновац. патент № 18111** Состав для дезинвазии яиц *Echinococcus granulosus* в фекалиях плотоядных и на объектах внешней среды: заявка № 2005/1497.1. Дата подачи заявки 28.12.2005. - Астана, 2006. (Соавт.: А. М. Абдыбекова, Н. Е. Тарасовская).
217. **Инновац. патент № 18434** Состав для дезинвазии фекалий плотоядных и объектов окружающей среды от инвазионных элементов всех видов гельминтов: заявка № 2005/1495.1. Дата подачи заявки 28.12.2005. - Астана, 2007. (Соавт.: А. М. Абдыбекова, Н. Е. Тарасовская, Я. М. Кереев).
218. **Инновац. патент № 18602** Состав для дезинвазии фекалий плотоядных: заявка № 2005/1494.1. Дата подачи заявки 28.12.2005. - Астана, 2007. (Соавт.: А. М. Абдыбекова, Н. Е. Тарасовская, Я. М. Кереев).
219. **Инновац. патент № 24705** Способ искусственного

- заражения домашних собак описторхозом: заявка № 2010/1325.1. Дата подачи заявки 26.10.2010. - Астана, 2011. (Соавт.: Я. М. Кереев, Б. М. Сидихов, Ф. Х. Нуржанова).
220. **Инновац. патент** Способ искусственного заражения домашних собак описторхозом: заявка № 2010/1219.1. Дата подачи заявки 04.10.2010. – Астана, 2011.
221. **Инновац. патент** Способ искусственного заражения домашних хомяка описторхозом: заявка № 2010/1219.1. Дата подачи заявки 04.10.2010. - Астана, 2011.
222. **Пред. патент** РК № 838171 Способ профилактики эхинококкоза у собак / Заявление № 971126. 1 от 29. 12. 1997. опис. Изоб. к колд. патенту 14. 01. 2000, бюл. № 1.
223. **Пред. патент** РК № 2004 Способ получения инактивированной вакцины / 1499.1. 2005. (Соавт.: А. Н. Михалев, Ә. Ә. Әбуталип, К. М. Ынгайбекова, А. А. Султанов, М. Ж. Уалиев).
224. **Пред. патент** РК № 18111 Состав для дезинвазии яиц *Echinococcus granulosus* в фекалиях плотоядных и на объектах внешней среды опубл. 15. 12. 2006. // Бюл. – 2006. - № 12. – С. 2. (Соавт.: А. М. Абдыбекова, Н. Е. Тарасовская).
225. **Пред. патент** РК № 18434 Состав для дезинвазии фекалий плотоядных и объектов окружающей среды от инвазионных элементов всех видов гельминтов опубл. 15.05.07. // Бюл. – 2007. - № 5. – С. 3. (Соавт.: А. М. Абдыбекова, Н. Е. Тарасовская, Я. М. Кереев).
226. **Пред. патент** РК № 18602 Состав для дезинвазии фекалий плотоядных опубл. 16.07.07. // Бюл. – 2007. - № 7. - С. 3. (Соавт.: А. М. Абдыбекова, Н. Е. Тарасовская, Я. М. Кереев).
227. **Пред. пат.** РК № 27435 Способ искусственного заражения домашних кошек описторхозом/Үй мысығын описторхозбен жасанды жұқтыру әдісі: заявка о выдаче инновационного патента РК на изобретения № 2010/1219.1 от 04.09.2010 г. (Соавт.: Я. М. Кереев, Ф. Х. Нуржанова, Б. М. Сидихов).
228. **Пред. пат.** РК № 29659 Способ искусственного заражения домашних собак описторхозом/Үй итін описторхозбен жасанды жұқтыру әдісі: заявка о выдаче инновационного патента РК на изобретения № 2010/1325. от 26.09.2010 г. (Соавт.: Я. М. Кереев, Ф. Х. Нуржанова).
229. **Пред. пат.** РК № 29659 Способ искусственного заражения

хомяка описторхозом/Қалтауызды описторхозбен жасанды жұқтыру әдісі: от 01.08.2011. - 3 с. (Соавт.: Я. М. Кереев, Ф. Х. Нуржанова, Б. М. Сидихов, Б. Т. Сариев).

230. Заявка № 19868 от 18.10.2016. Способ диагностики описторхоза у собак: заявка о выдаче патента РК на изобретение.

Темы научных исследований выполненных по заказу Министерства сельского хозяйства РК

1. Ветеринарно-санитарная экспертиза, диагностика и профилактика инфекционных и инвазионных болезней сельскохозяйственных животных «Хафиз» ЖШС, «Сатыбалды» ШҚ (2016 г.).
2. Оценка эпизоотической ситуации по описторхозу в водоемах Западно-Казахстанской области и разработка мероприятий по профилактике описторхоза 2009-2011 гг. МСХ РК.
3. Разработка эпизоотологических показателей для проведения мониторинга особо опасных, зооантропонозных и эмерджентных инфекции (блютанг, болезнь Шмалленберга, бешенство, лейкоз, эхинококкоз) и зонирования Западно-Казахстанской, Актюбинской областей по степени напряженности и эпизоотической ситуации» 2015 г. МСХ РК.
4. Совершенствование методики, диагностики значимых инвазионных заболеваний применением новых биотехнологических разработок» (№ госрегистрации 0113КР01058) 2013-2015 гг. МСХ РК.
5. Эколого-эпизоотологический мониторинг, контроль и управления патологиями у сайгаков уральской популяции» (№ госрегистрации 0112 РК 00522) 2013 г. МСХ РК.
6. Эпизоотолого-эпидемиологический мониторинг природно-очаговых зоонозных гельминтозов в Казахстане и разработка комплексных мер контроля с использованием новых технологий 2015-2017 гг. МСХ РК.

Диссертации, выполненные и защищенные под научным руководством М. Ш. Шалменова

Докторские PhD

1. Валиева Ж. М. Безопасность качества и ветеринарная оценка продуктов убоя КРС и МРС при эхинококкозе согласно международным стандартам: автореф. дис. на соискание академич. степени доктора PhD вет. наук / Валиева Жадыра Мендихановна. – Алматы: Каз НАУ, 2016. – 50 с.

Кандидатские

1. Абирова И. М. Ранняя диагностика эхинококкоза сельскохозяйственных животных: автореф. дис. на соискание ученой степени канд. вет. наук по спец. - 03.02.11 – Паразитология / Абирова Илана Муратовна. - 2013. – Бишкек. – 25 с.

Магистерские

1. Абирова И. М. Эпизоотология и природная очаговость эхинококкоза в Западно-Казахстанской области: реф. дис. на соискание академич. степени магистра вет. наук / И. М. Абирова. - Уральск: ЗКАТУ им. Жангир хана, 2013. - 25 с.
2. Елеуова Г. А. Жәңгір хан атындағы БҚАТУ-нің Ақжайық етті-жүнді асыл тұқымды қойларды өсіру шаруашылығындағы, жануарлар эхинококкозының эпизоотологиясы және ветеринарлық санитарлық шаралар: вет. ғылымдарының магистрі академ. дәрежесін алу үшін дайындалған дис. реф. / Г. А. Елеуова. – Орал: Жәңгір хан атындағы БҚАТУ, 2017. – 25 б.
3. Ермаханова А. Т. Ірі қара эхинококкозының эпизоотологиясы және ұша мен мүшелерінің ветеринарлық санитарлық сараптауы: вет. ғылымдарының магистрі академ. дәрежесін алу үшін дайындалған дис. реф. / А. Т. Ермаханова. - Орал: Жәңгір хан атындағы БҚАТУ, 2010. – 28 б.
4. Кадырова Н. Ж. Батыс Қазақстан облысының Казталов ауданы бойынша эхинококкоздың эпизоотологиясы және ветеринарлық-санитарлық шараларының тиімділігі: вет. ғылымдарының магистрі академ. дәрежесін алу үшін дайындалған дис. реф. / Н. Ж. Кадырова. - Орал : Жәңгір хан атындағы БҚАТУ, 2014. - 20 б.

5. Сарбаева А. Р. Эймериоз кур в ТОО агрофирма «Акас» и меры борьбы с ним: реф. дис. на соискание академич. степени магистра вет. наук / А. Р. Сарбаева. - Уральск: ЗКАТУ им. Жангир хана, 2016. - 25 с.
6. Тулегенова Г. И. Орал қаласы бойынша үй етқоректілерінің негізгі гельминтоздарының эпизоотологиясы және профилактикасы: вет. ғылымдарының магистрі академ. дәрежесін алу үшін дайындалған дис. реф. / Г. И. Тулегенова. - Орал: Жәңгір хан атындағы БҚАТУ, 2014. - 21 б.
7. Тулепбергенова М. Б. БҚО Қаратөбе ауданы бойынша қой мониезиозына жүргізілетін ветеринарлық-санитарлық шаралар: вет. ғылымдарының магистрі академ. дәрежесін алу үшін дайындалған дис. реф. / М. Б. Тулепбергенова. - Орал: Жәңгір хан атындағы БҚАТУ, 2015. – 25 б.
8. Усенов Ж. Т. ВСЭ продуктов животноводства в районах техногенного воздействия (Бурлинский, Зеленовский районы): реф. дис. на соискание академич. степени магистра вет. наук / Ж. Т. Усенов. - Уральск: ЗКАТУ им. Жангир хана, 2013. – 28 с.
9. Хайруллин А. Г. Опыт оздоровления от ценуроза и эхинококкоза животных в Бурлинском районе: реф. дис. на соискание академич. степени магистра вет. наук / А. Г. Хайруллин. – Уральск: ЗКАТУ им. Жангир хана, 2011.–23 с.
10. Шоныраев М. Ж. Батыс Қазақстан облысы Казталов ауданы Әжібай ауылдық округі "Арай" шаруа қожалығындағы эхинококкоз, ценуроз ауруларының ветеринариялық санитариясы: вет. ғылымдарының магистрі академ. дәрежесін алу үшін дайындалған дис. реф. / М. Ж. Шоныраев. - Орал: Жәңгір хан атындағы БҚАТУ, 2015. – 32 б.

Статьи опубликованные в периодических изданиях

1. Алыс ауылдағы малдәрігерлік қызмет // Орал өңірі. – 1992. – 17 қараша.
2. Без «Айболита» не обойтись // Приуралье. - 1992. – 8 апреля.
3. Бойтесь мяса, в котором кто-то живет // Талап. - 1999. – 13 мая.
4. Гельминтоз қауіпті ауру // Орал өңірі. – 1993. – 7 сәуір.

5. Гиподерматоз крупного рогатого скота // Жайык ветеринары. – 2015. - № 1(81).
6. Гиподерматоз крупного рогатого скота // Жайык ветеринары. – 2017. - № 12(114).
7. Жеңістің жауынгерлері // Заңғар. - 2015. - 15 сәуір. - Б. 4.
8. Жұқпалы аурулар қауіпі күшейіп тұр // Орал өңірі. - 1994. – 30 сәуір.
9. Зооветеринарные требования к собакам в различных хозяйственных и частных структурах // Жайык ветеринары. - 2010. - № 4 мамыр.
10. Зооветеринарные требования к собакам, используемым в животноводстве находящимся в частном секторе // Надежда. - 2000. – 8 июля.
11. И здесь проблемы // Приуралье. - 1990. – 4 марта.
12. Ларвальные цестодозы общих для человека и животных // Жайык ветеринары. – 2015. - № 7(88).
13. Мойте лапу перед едой // Талап. - 1999. – 18 марта.
14. Орал қаласы аумағында ит пен мысықтарды күтіп-ұстау ережесін білесіз бе: үн парак. - 2016. (Серіктес автор: Г. И. Толегенова).
15. Сау малдан сапалы өнім болады // Орал өңірі. - 1990. – 30 қараша.
16. Становление ветеринарии Уральской области (1840-1917) // Жайык ветеринары. – 2008. - № 1.
17. С глистами шутки плохи // Пульс.- 1994. - № 38. – 17 сентября.
18. Уральские собачки дружны с эхинококкозом // Надежда. - 2000. – 27 января.
19. Успеть сказать спасибо... // Приуралье. - 2015. - 23 апреля. - С. 8. Доктор ветеринарных наук, профессор ЗКАТУ им. Жангир хана Малик Шалменов призывает проявить внимание к фронтовикам, выразить им глубочайшую благодарность за мирную жизнь.
20. Черви всегда опасны // Жайык ветеринары. – 2017. - № 1(81).
21. Чтобы собака стала другом // Пульс. - 2000. – 13 апреля.
22. Эхинококкоз ауруын алдын алу: үн парак. – 2016. (Серіктес авторлар: Н. Ж. Кадырова, Г. А. Елеуова).

Именной указатель соавторов

1. Абекешов Н. Т. 93, 142, 149, 154, 157, 158, 165, 167, 169, 204
2. Абдыбекова А. М. 81, 95, 99, 106, 128, 189, 200, 207, 208, 209, 216, 217, 218, 224, 225, 226
3. Абирова И. М. 76, 107, 114, 119, 120, 129, 160, 187, 203
4. Абсатиров Г. Г. 34, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 58, 77, 83, 87, 134, 143, 148, 149, 154, 158, 162, 173, 175, 176, 194
5. Абуталип А. А. 34, 64, 70, 74, 75, 83, 85, 87, 206, 215, 223
6. Айтпаева З. С. 149, 158, 170, 171, 186
7. Архипов И. А. 56
8. Атауллаханов Р. И. 20
9. Аманжол Р. А. 125, 132, 187
10. Амиргалиева С. 202
11. Ашетов И. К. 37
12. Ахметова Г. 202
13. Бажанова А. А. 202
14. Байтелова Т. 1, 2
15. Баранова Ш. А. 71
16. Баянтасова С. М. 139, 144, 145, 147, 149, 150, 152, 153, 158, 173, 178
17. Белоусов М. Н. 24, 25, 26, 29, 31
18. Бессонов А. С. 6
19. Бирденов М. Ж. 129
20. Бисенова М. К. 142, 169
21. Валиева Ж. М. 172, 177, 198
22. Воробьев А. Л. 71, 74
23. Габбасов А. А. 129
24. Гуликин А. М. 194
25. Гусманов М. Г. 41, 42, 43, 44, 45, 46, 71, 74, 149, 158, 166, 193
26. Даугалиева Э. Х. 20, 56
27. Дзержинский В. А. 68
28. Диденко Т. П. 56
29. Днекешев А. К. 156

30. Елеуова Г. А. 195, 199
31. Есенгалиев Г. Г. 145, 146, 149, 155, 156, 158, 164, 173, 178, 179
32. Есенгалиев Т. Т. 8, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 39
33. Ерболатов К. Е. 16, 30
34. Ермаханова А. Т. 102, 105
35. Жатканбаева Д. М. 137
36. Жанжигитова Н. Ж. 85
37. Жантуриев М. К. 66, 67, 68
38. Жубантаев И. М. 105
39. Закирова Ф. Б. 105
40. Ибраев Б. К. 167, 204
41. Ибрагимов Х. 66, 67
42. Имашев Б. С. 53
43. Кадырова Н. Ж. 159, 183
44. Какишев М. Г. 176
45. Канатбаев С. Г. 125, 132
46. Канжигитов Е. К. 82
47. Каржауов А. Г. 32, 86
48. Кармалиев Р. С. 33, 36, 37, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56
49. Каскакбаев А. С. 35
50. Кенжебекова Ж. 202
51. Кенжегалиев Ж. Е. 180
52. Кереев Я. М. 35, 66, 67, 68, 70, 75, 77, 81, 86, 88, 93, 94, 95, 99, 106, 108, 109, 113, 118, 122, 123, 133, 134, 135, 137, 142, 153, 162, 164, 170, 171, 186, 208, 209, 210, 211, 212, 217, 218, 219, 225, 226, 227, 228, 229
53. Кинауатов Н. С. 176
54. Киреева Б. К. 62, 75, 88, 94
55. Клименко В. В. 20
56. Колонбаев Ж. Ж. 139, 147
57. Куракова З. Г. 61, 69, 75, 84, 94, 99

58. Курмашев М. Б. 27, 29
59. Курочкина К. Г. 20
60. Кусаинов Д. 202
61. Кушалиев К. Ж. 193
62. Лукманова Ж. Г. 109, 113, 118, 212
63. Мартынов В. В. 16
64. Майканов Н. 84, 107, 114, 119, 129
65. Мауланов А. З. 172, 177
66. Монтаева Н. С. 193
67. Михалев А. Н. 206, 215, 223
68. Мурзашев Т. К. 135
69. Мушилов К. М. 1, 39, 51
70. Мустафин А. О. 110, 111
71. Некрасов А. В. 20
72. Новокрещенова Т. М. 25, 26
73. Нуралиев Е. Р. 139, 147, 163
74. Нургазы Б. 202
75. Нургалиев Б. Е. 144, 149, 150, 152, 158, 164, 177, 179
76. Нуржанова Ф. Х. 108, 109, 113, 118, 122, 123, 133, 162, 176, 210, 211, 212, 219, 227, 228, 229
77. Поскребышева А. Н. 107, 114, 119
78. Пучкова Н. Г. 20
79. Сабанчиев М. С. 68
80. Сабыржанов А. У. 88
81. Саденов М. М. 149, 158, 193
82. Сапарова А. С. 195
83. Сарбаева А. Р. 192, 196
84. Сариев Б. Т. 113, 118, 212, 229
85. Сарсенбаева Н. Б. 172, 177, 198
86. Сарсентаева А. А. 139, 147
87. Сансызбай А. Р. 47
88. Свотина М. А. 194
89. Сейдахметова Р. Д. 74
90. Сейдорчук А. А. 194

91. Сергалиева А. А. 175
92. Серикбаева Б. К. 81
93. Сидихов Б. М. 108, 113, 118, 121, 122, 124, 127, 133, 151, 210, 212, 219, 227, 229
94. Сулейменов А. М. 187
95. Сулейменов М. Ж. 68, 161
96. Сулейменов Т. Т. 68, 81
97. Султанов А. А. 71, 74, 82, 223
98. Султанов Т. К. 71, 74, 206
99. Рамазанов В. Т. 10, 35
100. Ремизов Е. С. 1, 10
101. Тажбаева Д. Т. 185, 187
102. Тарасовская Н. Е. 79, 90, 95, 99, 106, 110, 111, 126, 128, 136, 140, 141, 188, 207, 208, 209, 216, 217, 218, 224, 225
103. Таубаев У. Б. 115, 145, 148, 156, 173, 226
104. Тен Б. В. 64, 71, 74, 83
105. Тулегенова Г. И. 168, 185
106. Тулегенова А. Ф. 149, 158
107. Тулепбергенова М. Б. 181, 190
108. Турганбаева Г. 202
109. Туяшев Е. К. 41, 42, 43, 44, 45, 46
110. Уалиев Л. Ж. 71, 74, 206, 215, 223
111. Усмангалиева С. 202
112. Усенов Ж. Т. 138, 150, 152, 166, 174
113. Филипов В. В. 20
114. Хайреденова Б. Т. 62
115. Хайруллин А. Г. 115, 116
116. Чемоданов В. Н. 51
117. Черыкаев Б. П. 16
118. Шабдарбаева Г. С. 68, 189, 200, 202
119. Шапиева Ж. Ж. 189
120. Шоныраев М. Ж. 180, 182
121. Ынгайбекова К. М. 206, 215, 223
122. Якупова Ж. Б. 113, 123

123. Ярлыгасимов А. С. 75

124. Ястреб В. Б. 24,28,31

Содержание

Предисловие.....	3
Краткий очерк научной, научно-практической, педагогической и общественной деятельности профессора М. Ш. Шалменова.....	4
Основные даты жизни и деятельности доктора ветеринарных наук, профессора, академика МАИН М. Ш. Шалменова.....	6
Награды.....	7
Отзывы и поздравления коллег, друзей и выпускников.....	8
Литература о жизни и деятельности М. Ш. Шалменова.....	25
Список научных трудов доктора ветеринарных наук, профессора М. Ш. Шалменова.....	26
Электронные учебные пособия.....	51
Авторские свидетельства.....	52
Патенты.....	53
Темы научных исследований выполненных по заказу Министерства сельского хозяйства РК.....	55
Диссертации, выполненные и защищенные под научным руководством доктора ветеринарных наук, профессора М. Ш. Шалменова.....	56
Статьи опубликованные в периодических изданиях.....	58
Именной указатель соавторов.....	60